

Tartalom

1. Bevezető.....	2
2. Összefoglalás.....	3
3. Magyarország turisztikai régiói, 2014.....	5
3. 1. A vendégforgalom területi alakulása.....	5
3. 1. 1. A Magyarországra irányuló turizmus főbb motivációi és területi sajátosságai	5
3. 1. 2. A belföldi utazások jellemzői	8
3. 2. Kapacitás és teljesítmény a szálláshelyeken és a vendéglátásban.....	11
3. 2. 1. Az idegenforgalmi régiók kapacitása és teljesítménye.....	11
3. 2. 2. A turisztikai kiadások és bevételek	15
3. 2. 3. A hazai vendéglátás.....	17
3. 3. A turizmus gazdasági háttere	18
4. Gyógy- és termálfürdők a turizmusban	21
4. 1. Gyógy- és termálvízlelőhelyek Magyarországon	21
4. 2. A gyógy- és termálfürdők jellemzői.....	24
4. 3. A gyógy- és termálfürdők szerepe a régiók turizmusában.....	29
4. 3. 1. A szálláshelyek kapacitása.....	29
4. 3. 2. A szálláshelyek vendégforgalma	31
4. 3. 3. Kiemelt fürdőhelyek Magyarországon.....	33

Megjegyzések

További információk, adatok (linkek)

Elérhetőségek

1. Bevezető

Magyarország természetföldrajzi adottságainak és több mint ezer éves történelmének köszönhetően számos természeti és kulturális örökség őrzője. E hagyaték gazdagságát a kilenc világörökségi helyszín is jól példázza. A kulturális, történelmi, vallási helyszínek között múzeumok, műemlékek (várak, épületek, templomok stb.) sokasága várja az érdeklődőket, amelyek sokszínűsége az ország változatos történelmi múltjának köszönhető. Az épített örökségek mellett Magyarország számos kulturális rendezvénynek, fesztiválnak is otthont ad. A természeti értékek közül előkelő helyen említhető Magyarország geotermikus adottsága és termálvízkészlete, amely világviszonylatban is igen jelentős, és kiváló lehetőséget biztosít az egészségturizmus fejlesztésére.

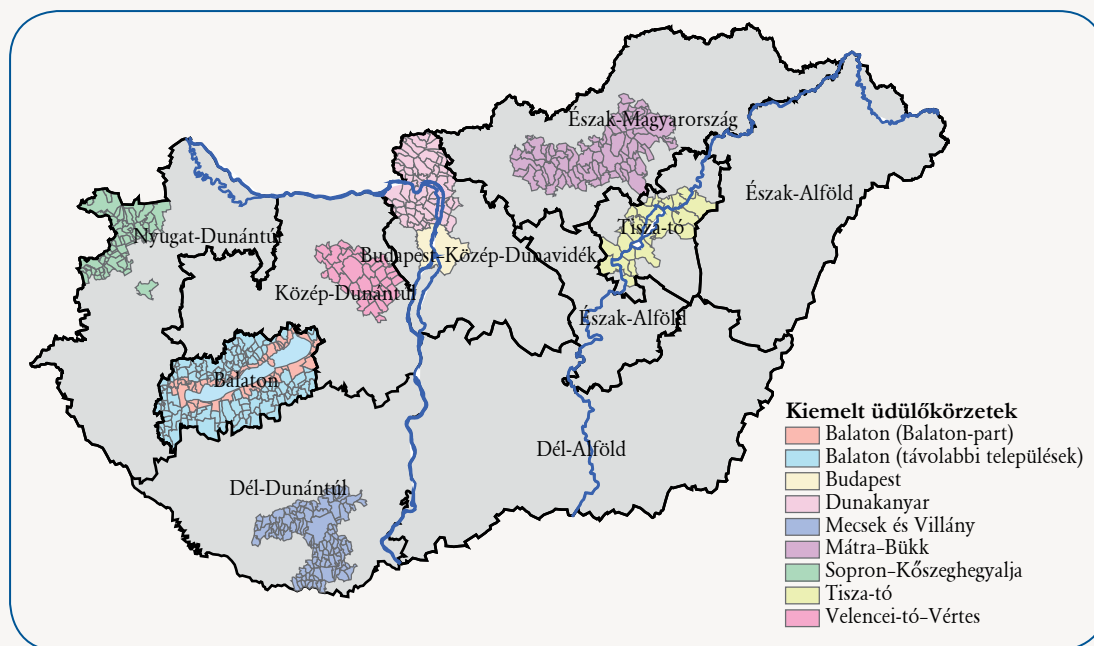
Hazánk turisztikai attrakcióinak területi lefedettségében és azok igénybevételében számottevő különbségek vannak. Magyarország két legjelentősebb vonzereje és nemzetközileg leginkább ismert turisztikai desztinációja továbbra is Budapest és a Balaton térsége.

Kiadványunk célja éppen ezen különbségek, területi sajátosságok feltárása az ezredforduló során kialakított kilenc turisztikai régió idegenforgalmi mutatóinak értékelésével. Az elemzés külön foglalkozik – a gyógy- és termálfürdők jellemzőin keresztül – az idegenforgalom egy speciális területével, a gyógyturizmussal.

Hazánk kilenc turisztikai régiójának létrehozása elsősorban a turisztikai célokat szolgáló térségi és helyi erőforrások kihasználásának ösztönzése, az együttműködés erősítése, koordinálása érdekében történt. Struktúrájukban és elnevezésükben is hasonlítanak a tervezési-statisztikai régiókhoz, területi lehatárolásuk azonban attól némileg eltér. Kialakításuk során a kiemelt üdülőkörzetek elhelyezkedését vették alapul. Önálló turisztikai régió a Balaton, amely az üdülőkörzet tóparti településeit és a háttértelepülések övezetét foglalja magába. Területét több mint 100 idegenforgalmi adottságú település alkotja. A Budapest–Közép-Duna-vidék idegenforgalmát elsősorban a hozzátartozó két üdülőkörzet, a főváros és a Dunakanyar vonzereje határozza meg. A legfiatalabb turisztikai régió, a Tisza-tó ugyancsak a kiemelt üdülőkörzethez kapcsolódóan jött létre, de annál bővebb a településköre. Dél- és Észak-Alföld területén ugyan nincs kiemelt üdülőkörzet, ellenben a gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések közel negytedede itt található.

1. ábra

Magyarország idegenforgalmi régiói a kiemelt üdülőkörzetekkel

2. Összefoglalás

- 2014-ben a Magyarországra látogató 46 millió külföldi egynegyede legalább egy éjszakát töltött az országban. A határon túlról érkezők területi megoszlása jóval koncentráltabb volt, mint a hazai turistáké. A több napra érkezők harmada a fővárost, további harmaduk a Nyugat-Dunántúlt kereste fel. A harmadik legkedveltebb célterület a Balaton volt, amely a vendégek közel egytizedét vonzotta.
- A több napra Magyarországra látogatók háromnegyede szabadidős célból érkezett, ezen belül a gyógy- és az üzleti turizmus is viszonylag nagy hányadukat motiválta. Az egészségturizmus elsődleges célterülete a Nyugat-Dunántúl, a gyógyulási szándékkal érkezők háromnegyede ebben a térségben szállt meg, míg az üzleti turizmus egyértelműen Budapestre koncentrálódott.
- A legalább egy éjszakát eltöltők körében a Németországból érkezők domináltak, őket a Szlovákiából, Romániából, majd az Ausztriából idelátogatók követték. A németországi vendégek négytizede a Nyugat-Dunántúlra, több mint negyede a Budapest–Közép-Duna-vidék régióba, közel egyötödük a Balatonra érkezett.
- A kereskedelmi szálláshelyek forgalmának közel felét a külföldi vendégek adták 2014-ben. A határon túli vendégek súlya területileg jelentősen eltér. A fővárost magába foglaló központi régióban a forgalom nyolctizede, Nyugat-Dunántúlon a fele külföldi vendégekhez köthető, a többi régióban a határon túlról érkezők aránya nem érte el a 25%-ot. A külföldiek a hazai vendégekhez képest gyakrabban választottak magasabb színvonalat biztosító ellátást, 87%-uk a szállodák szolgáltatásait vette igénybe. Ennél magasabb szállodai kereslet csak a Budapest–Közép-Duna-vidéken volt mérhető.
- Az egyéb szálláshelyek jelentősége a külföldi vendégek körében lényegesen alacsonyabb, országosan a szállóvendégeknek csak a harmada érkezett a határon túlról. Forgalmuk jelentősen bővült az előző évhez képest, melyet döntően a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban mért közel kétszeres növekedés befolyásolt.
- A hazai lakosság körében 2014-ben 15 millió utazást regisztráltak. A belföldi turizmus a külföldihez képest területileg kiegyenlítettebb. A magyarok által legkedveltebb desztináció a Balaton, amely az utazások közel ötödét motiválta. Ezt követte népszerűsége alapján a Budapest–Közép-Duna-vidék és az Észak-Magyarország régió.
- A többnapos belföldi turisztikai utazások elsődleges mozgatója a rekreációs szándék, a rokonok, barátok meglátogatása, illetve az üdülés, szórakozás, pihenés, melyek részesedése az utazási célok között együttesen 87%-ot tett ki. Az utazási célok területi megoszlása azonban korántsem tekinthető egyenletesnek. A Balatonra irányuló utazások között az üdülés a meghatározó, míg a Közép-Dunántúlon a rokon- és barátlátogatások súlya számottevő. A kulturális és sportrendezvények, valamint az üzleti turizmus súlya a fővárosnak köszönhetően a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban hangsúlyosabb.
- A kereskedelmi szálláshelyek forgalmának országosan a felét adták a hazai vendégek. A hazai vendégek aránya az Észak-Magyarország és a Dél-Dunántúl régiókban a legnagyobb. 2014-ben szállodai ellátást a hazai vendégek héttizede igényelt. A szállodai férőhelyek iránti kereslet valamennyi régióban jelentős volt, a legnagyobb mértékben a Budapestet magában foglaló központi régióban.
- Az egyéb szálláshelyek forgalmának többségét egyértelműen a hazai turisták adták. A 2,7 millió vendégéjszaka harmadát a Balatonon, további egynegyedét Észak-Magyarországon és a Nyugat-Dunántúlon regisztrálták.
- 2014-ben a turisták összességében 650 ezer férőhelyből választhattak, amelyeknek több mint a fele kereskedelmi jellegű volt. A legnagyobb szálláshely-kínálattal a Balaton térsége és a Budapest–Közép-Duna-vidék régió rendelkezett. A szálláshelyek többsége szálloda típusú volt. A szállodai férőhelyek negyede a Budapest–Közép-Duna-vidéken, ötödük pedig a Balaton környékén érhető el.
- A Magyarországra érkező külföldiek 1460 milliárd, a hazai vendégek 295 milliárd forintot költöttek utazásaik során. A teljes turisztikai fogyasztás relatív többsége (32%) a Balatonon, további 12% pedig a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban realizálódott.

- A kereskedelmi szálláshelyek 333 milliárd forint bruttó árbevételt értek el. A bevételek fele a központi régióban, hatoda a Balatonnál, egytizede a Nyugat-Dunántúlon keletkezett. A kereskedelmi szálláshelyek bevételeinek fele a szállásadásból származott, ettől pozitív irányban csak a főváros térségében tért el, ahol a bevételek 61%-a kötődött a vendégéjszakákhoz.
- Hazánkban az ezredfordulón jelentős uniós források felhasználásával számos településen fektettek be a gyógyturizmusba, amely a szálláskapacitás bővülésével párosult.
- 2014-ben Magyarország 155 településén összesen 224 gyógy- és termálfürdő üzemelt, többségük egész évben várta a vendégeket. E fürdők szolgáltatásait összesen 25,9 millió vendég vette igénybe. A forgalom erőteljesen koncentrált: a látogatók negyede a hét legnagyobb – több mint félmillió fő befogadására képes – fürdőkomplexumot kereste fel.
- Az egyes fürdőhelyek adottságai jelentősen különböznek, attól függően, hogy mekkora területen, milyen medencékkel és milyen egyéb szolgáltatásokkal üzemelnek. A fürdők átlagosan 2,8 hektáros területet foglalnak el, mivel azonban jelentős részük kereskedelmi szálláshellyel együttesen fogadja vendégeit, nem ritka a mindössze néhány száz négyzetméteres alapterületű sem. Nagyságukkal összefügg befogadóképességük is. A fürdők együttes egyidejű legnagyobb kapacitása összesen 200 ezer fő, egy egység egyszerre átlagosan közel ezer vendéget tudott fogadni.
- Üzemelési idejük folyamatosságából adódóan a fürdők látogatottságát az átlagosnál kisebb szezonális jellemzi, a nyári hónapokban azonban itt is megnő a kereslet és a kapacitáskihasználtság.
- A gyógy- és termálfürdők nagymértékben befolyásolják az adott és a környező települések kereskedelmi és az egyéb szálláshelyeinek látogatottságát is. A gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések közül csupán két helyen nem volt sem kereskedelmi, sem egyéb szálláshely. Vonzerejüket jól jelzi, hogy az ország kereskedelmi szállásférőhelyeinek 56, egyéb szállásférőhelyeinek 41%-a ezeken a településeken található, a vendégéjszakákból pedig együttesen 74%-kal részesedtek. A legnagyobb látogatottságú gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések súlya a kereskedelmi és az egyéb szálláshelyek forgalmában is meghatározó. A tíz legnagyobb fürdő-vendégszámot regisztráló településen 2014-ben több mint 5 millió vendég közel 14 millió éjszakát töltött el.

3. Magyarország turisztikai régiói, 2014

3. 1. A vendégforgalom területi alakulása

Magyarországra turisztikai vonzerejének, valamint földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően minden évben több millió külföldi látogató érkezik, akik eltérő utazási céllal és motivációval keresik fel hazánkat. Jelentős részük csak átutazik az országon, a nyaralni indulók elsősorban a Földközi-tenger országai felé, a munkavállalási szándékkal utazók pedig Nyugat-Európa irányába mennek tovább. A szomszédos országok határ menti településeiről sokan látogatnak át vásárolni, utazásaik gyakoriságát és kiadásait nagyságát azonban erősen befolyásolja a forint árfolyamának alakulása. A kimondottan turisztikai céllal utazók közül – legyen az akár külföldi vagy belföldi vendég – legtöbbször a fővárost, a Balatont, továbbá a gyógy- és termálfürdővel rendelkező településeinket (Hajdúszoboszlót, Zalakarost stb.) keresik fel.

3. 1. 1. A Magyarországra irányuló turizmus főbb motivációi és területi sajátosságai

2014-ben **összesen 46,0 millió külföldi** érkezett hazánkba, számuk az előző évi stagnálás után 5,4%-kal nőtt. A határon túlról érkezők 109,9 millió napot töltöttek el az országban, 8,3%-kal többet, mint egy évvel korábban.

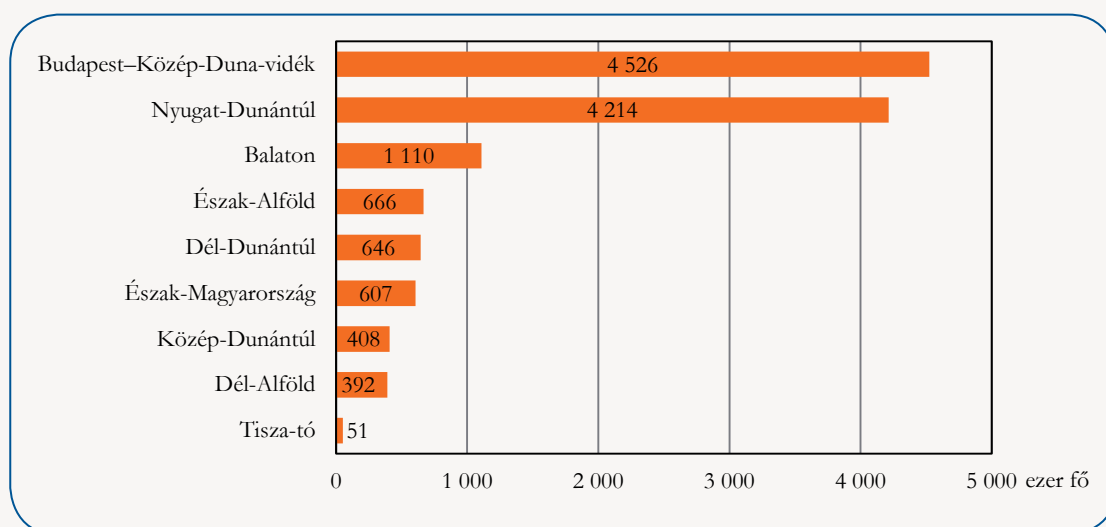
Az utazások motivációja alapján 17,3 millió külföldi turisztikai, 28,7 millió fő nem turisztikai céllal érkezett Magyarországra. A külföldi látogatók 35%-a átutazó volt. Többségük csak néhány órát töltött hazánk területén, az utazást mindössze 7,4%-uk szakította meg, és töltött el legalább egy éjszakát hazánkban tranzitállomásként a Nyugat-Dunántúl régiót részesítve előnyben. A szabadidő eltöltése céljából évek óta egyre többen keresik fel hazánkat, 2014-ben ezzel a szándékkal az egy évvel korábbinál közel ötödével többen látogattak Magyarországra. Vásárlási céllal is nagy számban érkeztek külföldiek, jellemzően egy napra, és főként a Közép- és a Nyugat-Dunántúl régióba.

Az utazás motivációjával összhangban, a világ különböző országaiból ideérkezők Magyarország más-más régióit részesítették előnyben. Legtöbbször a környező országokból, Szlovákiából, Romániából és Ausztriából jöttek, a külföldiek sorrendben 22, 18, illetve 16%-a.

A külföldi látogatók száma kedvezően alakult, elsősorban a **több napra érkezőknek** köszönhetően, akik (12,1 millió fő) az ideutazók mindössze negyedét tették ki. Az úgynevezett hétvégi utakat választók, vagyis az 1–3 éjszakára érkezők száma 15, a 4 és annál több éjszakát itt töltőké pedig 13%-kal emelkedett.

2. ábra

A több napra Magyarországra látogató külföldiek száma turisztikai régióként, 2014*

* A válaszadók egyidejűleg több régiót is megjelölhettek.

A több napra hazánkba látogatók száma – Észak-Magyarország kivételével – valamennyi turisztikai régióban emelkedett. A legkedveltebb régió továbbra is a Budapest–Közép-Duna-vidék, az összes külföldi 35%-a a fővárosban, további 2,3%-uk pedig a régió egyéb településén töltött el legalább egy éjszakát. A régiót felkereső külföldiek száma 2013-hoz viszonyítva csak kismértékben (1,7%-kal) emelkedett. Hasonlóan élénk a külföldiek érdeklődése a Nyugat-Dunántúl iránt, ahol viszont az előző évihez képest negyedével több vendéget fogadtak. A harmadik legnépszerűbb úti cél a Balaton, ahová a korábbi évek átlagánál kevesebben, de az előző évi alacsony bázishoz képest 40%-kal többen érkeztek.

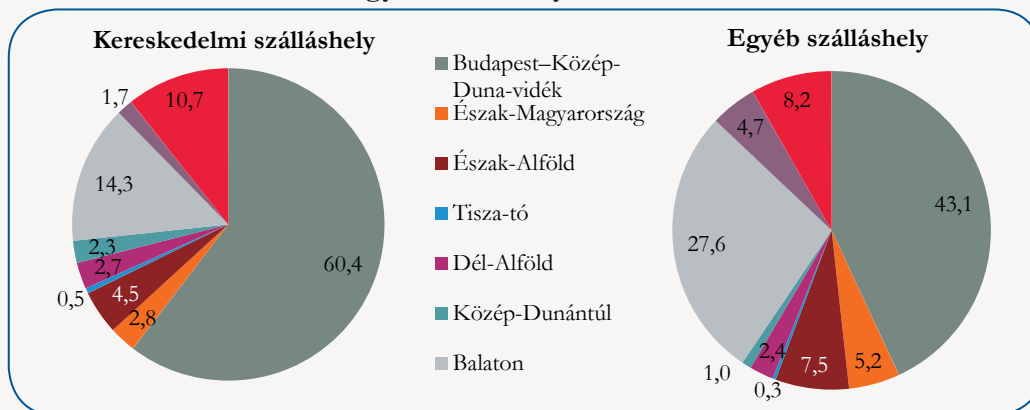
A több napra hazánkba látogatók közel háromnegyede szabadidős céllal érkezett, ezen belül a gyógy- és az üzleti turizmus is relatíve nagy hányadukat (11, illetve 7,7%) motiválta. A városnézők legkedveltebb úti célja a főváros, a rokon- és barátlátogatás céljából legnagyobb számban a Nyugat-Dunántúl régió településeire érkeztek a külföldiek. 2014-ben Budapestre és a Nyugat-Dunántúlra a külföldi látogatók 35, míg a Balatonhoz 9%-uk jutott el. Az egészségturizmus elsődleges célterülete az ország legnyugatibb régiója: a gyógyulási szándékkal érkezők háromnegyede – hasonlóan az előző évhez – ebben a térségben töltötték el legalább 1 éjszakát. A magyarországi kulturális rendezvények, sportesemények vagy fesztiválok iránt érdeklődők fele Budapestet kereste fel. Az üzleti turizmus ugyancsak a főváros területére koncentrálódott; az országba irányuló üzleti utak közel nyolctizede itt összpontosult.

A több napra látogatók körében a turisztikai szempontból elsődleges küldő piacnak számító Németországból érkeztek a legtöbben, közel 2,1 millióan. Számuk a többnapos látogatások közel egyötödét tette ki. A több napra érkező németek kétötöde a Nyugat-Dunántúlt, csaknem egyharmaduk a Budapest–Közép-Duna-vidék régiót, 19%-uk a Balatont kereste fel. Őket követték a szlovákok, 2014-ben a három szomszédos északi régióba (Nyugat-Dunántúlra, Budapest–Közép-Duna-vidékre és Észak-Magyarországra) együttesen az 1,4 millió szlovákiai látogató négyötöde érkezett. A több napra érkező román vendégek majdnem egyharmada az Észak-Alföld régióban éjszakázott, szinte teljes egészben rokon- és barátlátogatás céljával érkezve. Az osztrákok nyolctizede a Nyugat-Dunántúlt választotta, minden tizedik pihent a Balatonnál, de a Dunától keletre csak kevesen jutottak el.

A kereskedelmi szálláshelyeket az ezredforduló körüli években még a külföldi vendégek enyhe, vendégéjszakáik jelentős többsége jellemezte, majd az évtized második felétől – az úgynevezett cafetéria-rendszer megjelenését követően – a belföldi turizmus erősödésével a hazai vendégforgalom került túlsúlyba. 2014-ben a vendégek kevesebb mint fele, 48%-a volt **külföldi**, a vendégéjszakák forgalmából ennél kissé magasabb arányban, 51%-kal részesedtek. A külföldiek jelenléte egy-egy régió belül jelentősen eltér: a Nyugat-Dunántúlon volt a legkiegyenlítettebb – az országos átlaghoz közelítő (48–52%) – a külföldi és a magyar jelenlét. Budapest–Közép-Duna-vidéken a külföldiek túlsúlya jellemző, a forgalom nyolctizede kötődött hozzájuk, míg a többi régióban a határon túlról érkezők aránya mindössze 15–25% között mozgott.

3. ábra

A külföldi vendég-éjszakák számának megoszlása a kereskedelmi és egyéb szálláshelyeken, 2014, %

A szálláshelyek 2014-ben 4,6 millió külföldi vendéget fogadtak, 69%-uk a Budapest–Közép-Duna-vidéket, 11%-uk a Nyugat-Dunántúlt, 8%-uk a Balatont, a fennmaradó 12% a maradék hat régiót válasz-

totta. A központi régiót évről évre – elsősorban a főváros növekvő népszerűségének köszönhetően – a turisták egyre nagyobb hányada keresi fel, a balatoni vendégek aránya ugyanakkor folyamatosan csökken.

Az előző évhez képest a külföldi vendégek száma országosan 5,2, az általuk eltöltött vendégéjszakáké 3,1%-kal emelkedett. Az ország turisztikai régióinak többségében nőtt a külföldi látogatottság. Legnagyobb arányban, mintegy tizedével az észak-magyarországi szálláshelyek forgalma bővült, míg a Balatont – a turistaforgalom szempontjából kedvező 2013-as esztendőt követően – kevesebben keresték fel, a vendégéjszakák száma 3,6%-kal csökkent.

2014-ben némileg mérséklődött a szálláshelyeken eltöltött átlagos tartózkodási idő, miután a vendégéjszakák számának növekedése – az Észak-Magyarország régió kivételével – mindenhol elmaradt a vendégek számának változásától. Ennek legfőbb oka, hogy a hosszú nyaralások helyett egyre népszerűbbek a rövidebb, ún. hétvégi típusú utazások. A külföldiek egy-egy látogatás alkalmával jellemzően több időt töltöttek el a szálláshelyeken, mint a belföldi vendégek, és átlagosan 2,7 éjszakára maradtak. A turisztikai régiók sorából kiemelkedik a Balaton, ahol az eltöltött éjszakák egy vendégre vetített hossza (4,9 éjszaka) továbbra is a legmagasabb.

A külföldi vendégek 81%-a valamelyik európai országból látogatott el Magyarországra. Legnagyobb számban Németországból (12%), az Egyesült Királyságból és Ausztriából (6,4–6,4%) érkeztek, de a vendégforgalomból 5%-ot meghaladóan részesedtek az olaszok, a lengyelek és a románok is. Az uniós országok közül az Egyesült Államokból látogattak még hazánkba jelentős számban, az előző évinél nagyobb (5,1%) arányban. A külföldi vendégek országonkénti összetétele a Budapestet is magába foglaló központi régióban volt a legszínesebb.

1. tábla

A külföldi vendég-éjszakák számának megoszlása a legfontosabb küldő országok szerint, 2014

Megnevezés	Buda- pest– Közép- Duna- vidék	Észak- Magyar- ország	Észak- Alföld	Tisza- tó	Dél- Alföld	Közép- Dunán- túl	Balaton	Dél- Dunán- túl	Nyugat- Dunán- túl	Ország össze- sen
Európa összesen	76,2	92,7	95,3	97,5	93,7	92,8	97,4	92,8	97,6	84,1
Ebből:										
Ausztria	2,5	2,2	1,8	3,9	4,9	8,9	10,7	6,5	24,1	6,3
Csehország	1,9	8,4	2,5	2,3	2,4	4,0	6,0	12,4	22,6	5,1
Egyesült Királyság	9,3	2,0	1,5	1,1	2,3	2,7	0,8	1,7	0,7	6,1
Franciaország	4,5	1,7	1,2	1,8	1,8	2,8	1,1	2,4	0,8	3,2
Hollandia	2,9	2,8	2,3	3,5	2,9	12,2	5,5	5,3	1,1	3,3
Lengyelország	2,8	25,7	20,8	32,0	4,2	5,0	5,3	4,2	2,4	4,8
Németország	8,7	14,2	18,8	19,4	26,1	29,4	35,3	28,4	25,6	16,3
Olaszország	7,5	1,5	1,8	1,9	3,5	3,3	1,1	3,8	1,6	5,2
Oroszország	5,4	3,2	5,5	3,9	1,5	0,9	15,5	3,2	2,2	6,2
Románia	2,5	4,8	16,0	7,1	16,2	2,8	0,7	3,2	4,1	3,5
Szlovákia	1,4	12,7	9,1	11,2	3,2	4,6	3,0	2,9	4,1	2,8
Szomszédos országok együtt	10,4	24,6	34,5	25,0	35,4	18,6	16,6	19,2	35,3	16,5
Európán kívüli országok	23,8	7,3	4,7	2,5	6,3	7,2	2,6	7,2	2,4	15,9
Ebből:										
Egyesült Államok	7,1	1,3	1,1	1,1	1,6	1,9	0,4	1,8	0,5	4,6
Külföld összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A legfontosabb küldő országnak – Közép- és Dél-Dunántúl, Dél-Alföld és Balaton esetében – továbbra is **Németország** számított. Nyugat-Dunántúlra a szomszédos Ausztriából érkeztek a legtöbben, de itt is a németországi vendégek időztek a leghosszabban.

A Budapest–Közép-Duna-vidék régióba a korábbi években még Németországból érkeztek a legnagyobb számban, 2014-ben azonban már az Egyesült Királyságból. Az ország keleti régiói közül Észak-Magyarországon és a Tisza-tónál Lengyelország állt az első helyen a küldő országok rangsorában, míg az Észak-Alföldre – a határ közelsége miatt – a szomszédos Romániából látogattak el a legtöbben.

A szálláshelyek szolgáltatásait igénybe vevő külföldi vendégek 87%-a **szállodában éjszakázott**. A hotelekben éjszakázók aránya a legtöbb férőhellyel rendelkező Budapest–Közép-Duna-vidéken ennél is magasabb (94%), míg a szintén jelentős szállodai férőhely-kapacitással rendelkező Balatonnál 67% volt. A külföldiek a magyaroknál jóval gyakrabban választották a magasabb szintű szolgáltatást nyújtó szálláshelyeket, a forgalom közel fele négy- és háromcsillagos házakban realizálódott. A balatoni és dél-dunántúli szállodák az előző évinél kevesebb vendéget fogadtak, az Észak-Magyarország, az Észak-Alföld és a Tisza-tó régiókban ugyanakkor 14–15%-kal nőtt a látogatottság.

A **szállástípusok** szerinti népszerűségi sorban a szállodákat – a korábbi évektől eltérően – a kempingek, a közösségi szálláshelyek, a panziók és végül az üdülőházak követték. Az utazási szokások átalakulását jelzi, hogy 2012 óta jelentősen megnőtt a közösségi szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma. A szállodákhoz hasonlóan a közösségi szálláshelyek forgalma is a központi régióba koncentrálódik, ahol – elsősorban a fővárosban, azon belül is a belső kerületekben üzemelő hostelek egyre bővülő forgalma miatt – a külföldi vendégek száma átlagosan 47, a vendégéjszakáké 52%-kal gyarapodott egy év alatt.

A turizmus kisebb, de egyre növekvő szeletét az **üzleti célú egyéb** (korábban magán-) **szálláshelyek** adják. A hazai szállásadók 2014-ben 41%-kal több, 472 ezer külföldi vendéget fogadtak, 31%-kal több, összesen 1,8 millió vendégéjszakára. A határon túlról érkezők közel felét a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban, egyötödét pedig a Balatonnál regisztrálták.

A külföldiek körében sokkal kisebb jelentőséggel bíró egyéb szálláshelyeken a vendégek átlagosan harmada érkezett a határon túlról, arányuk a régiók között tág határok között szóródott, a Tisza-tónál mindössze 5,6, a Budapest–Közép-Duna-vidéken 74%-ot tett ki.

Az egyéb szálláshelyek forgalma jelentősen bővült az előző évhez képest. Különösen a Budapest–Közép-Duna-vidék régió látogatottsága nőtt, a szállásfoglalások száma közel a kétszeresére emelkedett. A megváltozott igényekhez igazodva egyre többen adják ki saját ingatlanjukat turisztikai céllal. Az olcsóbb szállást kereső, legfeljebb 2–3 éjszakát itt időző külföldiek körében különösen a főváros iránt élénkült meg az érdeklődés e szálláshelyeken, egy év alatt a vendégek száma 96, a vendégéjszakáké 88%-kal emelkedett.

Az egyéb szállásadáson belül a **falusi szállásadás** adta lehetőségeket a külföldi vendégek elenyésző hányada vette igénybe. Legnépszerűbb az Észak-Magyarország és a Nyugat-Dunántúl régió volt, a vidéki környezetet választó vendégek fele e két térségben szállt meg.

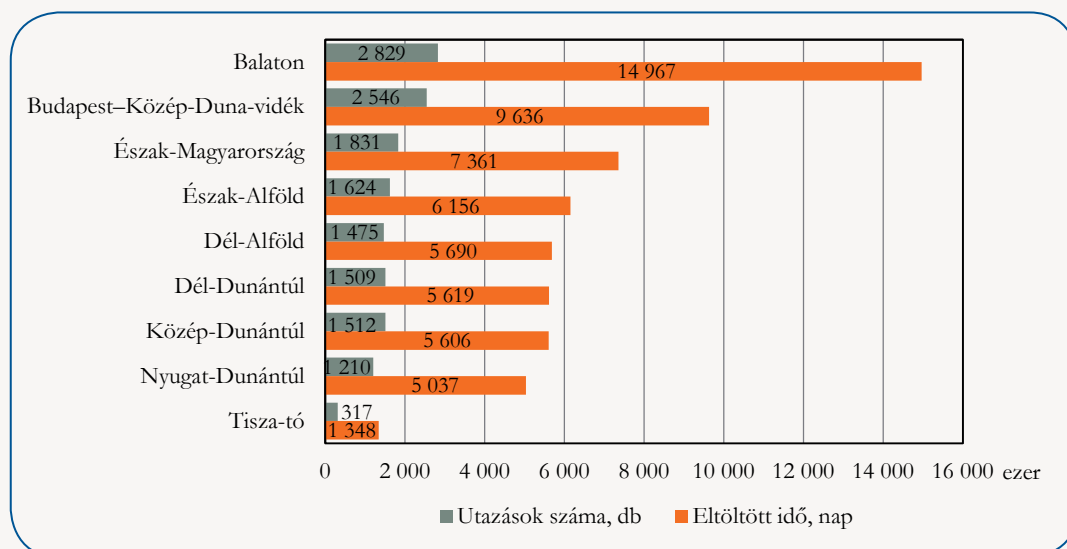
3. 1. 2. A belföldi utazások jellemzői

A magyar lakosság 2014-ben összesen 14,9 millió alkalommal vett részt **többnapos belföldi utazáson**, ahol 61,4 millió napot töltött el. A belföldi turizmusnak fontos szerepe van az ágazat stabilitásában, mivel a beutazó turizmushoz képest mind területileg, mind szezonálisan kevésbé koncentrált.

Miközben a vendégforgalom súlypontja az ezredforduló óta fokozatosan áttevődött a fővárosi régióba, addig a hazai turizmus **elsődleges célterülete továbbra is a Balaton** maradt, ahová a belföldi utazások 19, az utazások során eltöltött idő 24%-a irányult. Ezt követte a Budapest–Közép-Duna-vidék régió 17, illetve 16%-os részesedéssel. A sort a Tisza-tó zárja, alig 2–2%-kal.

A belföldi utazások során a rövidebb, 1–3 éjszakás utak domináltak, arányuk a Közép-Dunántúlon volt a legmagasabb (82%) és a Balatonnál a legalacsonyabb (51%).

4. ábra

A többnapos belföldi utazások száma és az utak során eltöltött idő célrégió szerint, 2014

A többnapos utazáson részt vevők száma az előző évi országos mélyponthoz képest 3,3%-kal nőtt. A régiók közül legnagyobb mértékben, 24%-kal a Dél-Dunántúl látogatottsága bővült, a Tisza-tónál 17, a Nyugat-Dunántúlon 13%-kal többen fordultak meg. A belföldi utak közül a rövid, 1–3 éjszakás utak száma összességében emelkedett, a kilencből hat régióban nőtt, kettőben, a központban és Közép-Dunántúlon nem változott, egyedül Észak-Magyarországon csökkent. A hosszabb, legalább 4 éjszakát meghaladó utak száma ezzel szemben 4,5%-kal visszaesett, ez jellemezte a régiók többségét is, mindössze a Tisza-tó és a Dél-Dunántúl régiókban mértek javulást.

A magyar lakosság utazási kedve a válság kirobbanása óta jelentősen visszaesett. 2014-ben a Budapest–Közép-Duna-vidék és az Észak-Alföld régióba feleannyian utaztak, mint hat évvel korábban, a többi térségben 13–33%-kal csökkent a látogatók száma. Egyedül a Dél-Dunántúlon sikerült megtartani, illetve kissé növelni a látogatottságot, az utazások száma 2008 óta 5,5%-kal emelkedett.

A többnapos belföldi turisztikai utazások elsődleges mozgatója a rekreációs szándék. A két legjelentősebb **motiváció** a rokonok, barátok meglátogatása (VFR-turizmus), valamint az üdülés (a fogalomba beleértjük még a szórakozást, pihenést, sportolást, városnézést és természetjárást is), együttesen az utazások 87%-ánál szerepelt fő célként. Motivációs cél alapján a Balaton más jellemzőkkel bír, mint a többi turisztikai régió: itt az üdülés súlya a meghatározó (70%), míg a rokon- és barátlátogatásoké (15%), valamint az egészségturizmusé (5,6%) nagyságrendileg kisebb. A Közép-Dunántúlra érkezők indíttatása ezzel ellentétes: a rokonok, barátok felkeresése szerepel a legnagyobb (70%) arányban, megelőzve az üdülést, pihenést (19%) és a hobbi jellegű munkavégzést (5,8%). Hasonló a Budapest–Közép-Duna-vidék motivációs szerkezete is, de ebben a régióban a munka jellegű hivatalos és üzleti utazásoknak nagyobb a jelentősége.

A nagyobb fürdővárosok – Hajdúszoboszló, Hévíz, Zalakaros – vonzerejének köszönhetően az egészségmegőrzés elsődleges színterei a Balaton és az Észak-Alföld régió, de az Észak-Magyarország és Nyugat-Dunántúl régiók is meghatározóak. A kulturális és sportrendezvények, a konferenciák, üzleti utak a fővárost is magába foglaló központi régióba összpontosulnak. Az iskolai tanulmányutak célterülete szintén Budapest és térsége, a különböző táboroké a Balaton.

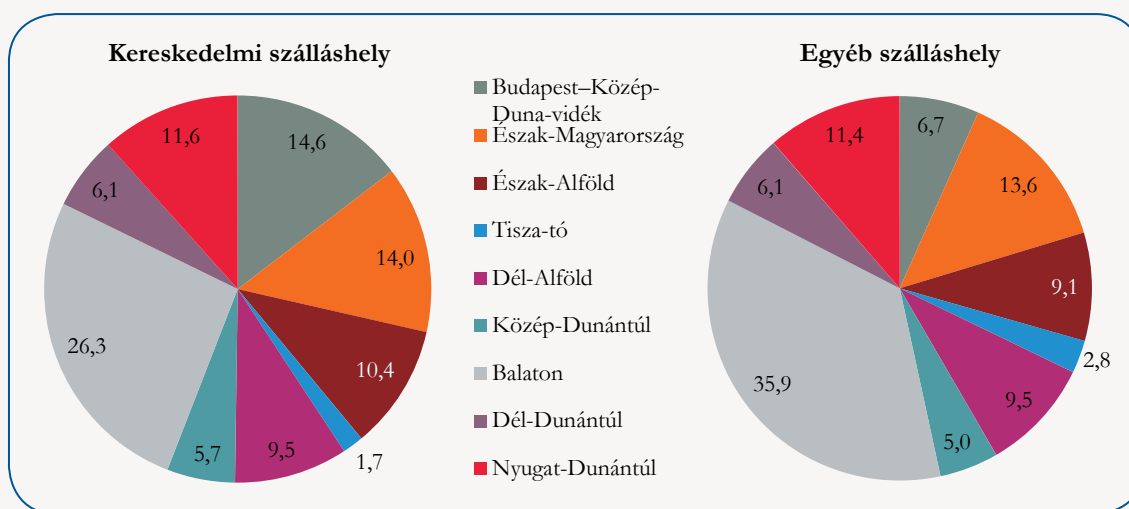
A rövid és hosszú utazások indítékai és célterületei meglehetősen különböznek egymástól. A rövidebb, hétvégi típusú utazások legfőbb célja a családi vagy baráti látogatás. Az ilyen utak döntően a saját régióba irányulnak. A hosszabb, 4 vagy annál több éjszakás utazások a pihenést, rekreációt szolgálják. Elsődleges célterületük a Balaton, valamennyi régióból ideirányul a legtöbb utazás.

2014-ben a **kereskedelmi szálláshelyek** belföldivendég-forgalma tovább erősödött. Térségenként jelentős az eltérés: a vendégek 52%-a, a vendégéjszakáknak közel fele köthető magyarokhoz. A hazai vendégkör aránya az Észak-Magyarország és a Dél-Dunántúl régiókban volt a legmagasabb, 85, illetve 84%, súlya valamennyi régióban nőtt, leginkább (2,2 százalékponttal) a Dél-Alföldön.

Az üzleti céllal működtetett szálláshelyeket 5,0 millió hazai vendég vette igénybe, a szállásfoglalások száma megközelítette a 12,1 millió éjszakát. A belföldivendég-forgalom a külföldinél egyenletesebben oszlik meg. A vendégek egy-egy ötöde a balatoni és a Budapest–Közép-Duna-vidék régiókban, 15%-uk Észak-Magyarországon szállt meg, minden tizedik vendég a Nyugat-Dunántúlon foglalt szállást, és hasonló arányban jelentek meg a két alföldi régióban is.

5. ábra

A belföldivendég-éjszakák számának megoszlása a kereskedelmi és egyéb szálláshelyeken, 2014, %

A belföldi turizmus terén 2014-ben mind a vendégek, mind a vendégéjszakák száma emelkedett, előbbi 12, utóbbi 10%-kal. A növekedés a régiók többségében az országos átlaghoz hasonló volt, egyedül a Dél-Alföldön volt erőteljesebb (22, illetve 19%).

A kereskedelmi szálláshelyek vendégeinek száma erőteljesebben nőtt, mint a szállásfoglalásoké, ezért az átlagos tartózkodási idő (2,5 éjszaka) ha kevéssel is, de csökkent. A belföldi vendégek leghosszabban a Balatonnál időztek, átlagosan 3,3 éjszakát, ami jelentősen elmarad a külföldiekre jellemző értéktől (4,9 éjszaka).

A fogyasztói szokások változásával az egyes **szállástípusok** kedveltsége is változik. 2014-ben a hazai vendégkör héttizede szállodában szállt meg, amit a népszerűségi sorban a panziók, a közösségi szálláshelyek, az üdülőházak és a kempingek követtek. Valamennyi régióban a szálloda volt a legnépszerűbb szállástípus. Közülük is magasan kiemelkedett a központi régió, ahol a vendégek 80%-a a hotelek kínálatából választott, ugyanakkor a férőhely-kapacitással is összefüggésben a szállodai vendégek részaránya a Tisza-tónál volt a legalacsonyabb (43%).

A panziókat a Nyugat-Dunántúlon vették igénybe a legnagyobb, 20%-os arányban, míg a kempingeket, üdülőházakat és közösségi szálláshelyeket a Tisza-tónál, sorrendben 18–18, illetve 13%-os arányban.

Az **üzleti célú egyéb szálláshelyek** vendégforgalmára a belföldi vendégek túlsúlya jellemző, 2014-ben közel kétszer annyi belföldi vendég érkezett, mint külföldi, és másfélszer annyi éjszakára foglaltak szállást. A régiók közül egyedül a főváros térségében volt meghatározó a beutazóturizmus súlya. A 2,7 millió vendégéjszaka több mint egyharmadát a balatoni településeken, további egynegyedét két régióban, Észak-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon töltötték.

Az előző évhez viszonyítva valamennyi régióban nőtt a vendégforgalom, a vendégek száma 23, a vendégéjszakáké 17%-kal.

A belföldi vendégek némileg hosszabban időztek az egyéb szálláshelyeken, mint a kereskedelmi szállásokon, de a külföldieknél itt is rövidebb ideig maradtak. Átlagosan 3,1 éjszakára foglaltak szállást, a Balatonnál egy-egy utazás során közel 5 napot és 4 éjszakát töltöttek el.

A kereskedelmi és egyéb szálláshelyeken együttvéve a legtöbb vendégéjszakát Budapest mellett továbbra is a kiemelt üdülőkörzetekben (különösen a Balaton, a Mátra–Bükk és a Sopron–Kőszeg–Hegyalja), a gyógyfürdők (főként Hajdúszoboszló, Zalakaros, Gyula, Hévíz, Sárvár, Bük) és a nagyobb vidéki városok (Sopron, Eger, Debrecen, Miskolc, Szeged) térségében regisztrálták.

3. 2. Kapacitás és teljesítmény a szálláshelyeken és a vendéglátásban

A hazai szállásadás befogadóképességét továbbra is döntően a kereskedelmi szálláshelyek kínálata határozza meg. A legtöbb férőhelyet a balatoni régió kínálja, ahol miközben a kereskedelmi szálláshelyek száma nem változott, az egyéb (korábban magán-) szállásadóké tovább csökkent.

2014-ben a turizmusból származó bevételek számottevően nőttek. A Magyarországra érkező külföldiek itt-tartózkodásuk ideje alatt 1460 milliárd forintot költöttek, 15%-kal többet, mint egy évvel korábban. Turisztikai célú kiadásai 20%-kal emelkedtek, ezen belül gyógy- és egészségmegőrzésre 43%-kal többet fordítottak. A hazai lakosság kiadásai a többnapos belföldi utazások során 12%-kal növekedtek, és megközelítették a 300 milliárd forintot. A bevételek legjobban a Nyugat-Dunántúl régióban nőttek, azonban azok harmadát a Balatonnál realizálták. Napi szinten a legtöbbet ugyancsak a Balatonon nyaralók költöttek. A forgalom növekedését a SZÉP-kártya használat is ösztönözte.

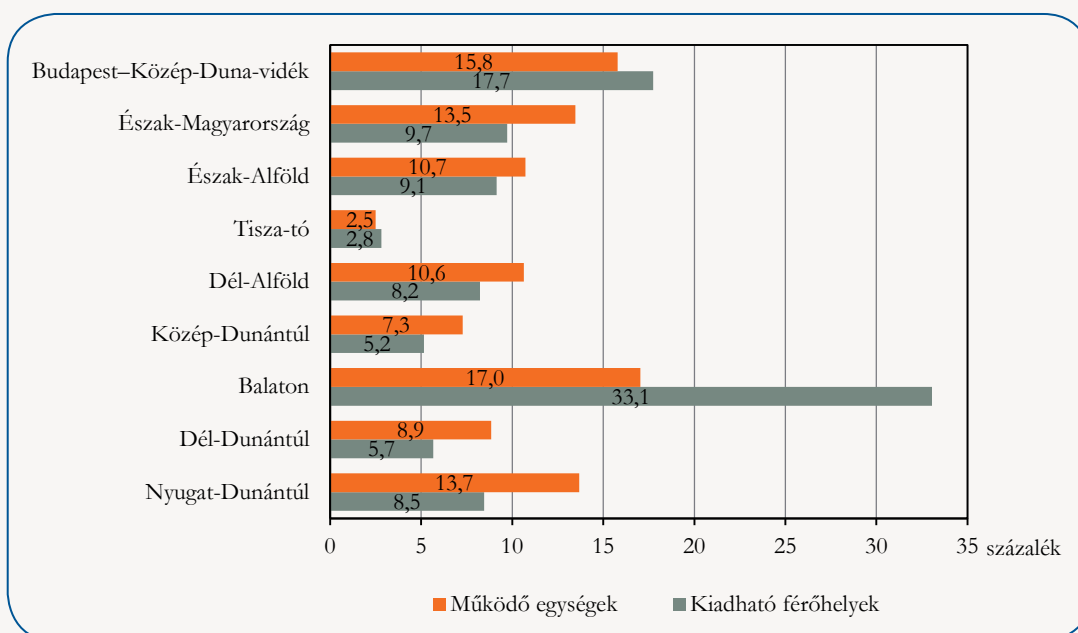
3. 2. 1. Az idegenforgalmi régiók kapacitása és teljesítménye

Magyarországon 2014-ben 3200 kereskedelmi és 35 ezer egyéb (korábban magán-) szálláshely működött, emellett közel 1000 egység rendelkezett nem üzleti célú szálláshely-engedéllyel. A hazai szállásadás befogadóképességét továbbra is döntően a kereskedelmi szálláshelyek kínálata határozta meg. A szálláshely-szolgáltatók összesen 650 ezer férőhelyet kínáltak a turistáknak, amelynek 57%-a volt kereskedelmi jellegű.

A legszélesebb **kereskedelmi szálláshely-kínálattal** a Balaton régió rendelkezett, ahol az 543 szálláshely 89%-át a parthoz közeli településeken találjuk. A Budapest–Közép-Duna-vidéken 2014-ben az egységek száma elérte az 500-at, ebből 296 a fővárosban várta a turistákat.

6. ábra

A kereskedelmi szálláshelyek egységeinek és férőhelyeinek turisztikai régiók szerinti megoszlása, 2014

A kereskedelmi szálláshelyek országos választékában a szállodatípusú szálláshelyek domináltak: a működő egységek egy-egy harmadát a hotelek, illetve a panziók képviselték, a fennmaradó részen a közösségi szálláshelyek, az üdülőházak és a kempingek osztoztak. Az egyes idegenforgalmi régiók **szállástípus** összetétele – adottságaiknak és turisztikai attrakcióiknak megfelelően – jelentősen eltér az átlagtól. A Budapest–Közép-Duna-vidék régió kínálatán belül például kiugróan magas a szállodák (51%) és a panziók (28%) aránya. A Balatonnál ugyancsak az előbbi szállástípusból működött a legtöbb, itt a hotelek 35, a panziók 24%-ot képviseltek. A legfiatalabb turisztikai régióban, a Tisza-tónál az olcsóbb szálláshelyek (üdülőházak, panziók, kempingek) túlsúlya volt jellemző. A fennmaradó hat régióban szintén a szállodatípusú egységekből volt a legtöbb, de ezekben a térségekben – hasonlóan az országos átlaghoz – a panziók aránya volt magasabb.

A szállodák 25%-a a központi régióban, további 18%-a a Balaton körül helyezkedett el. A panziók eloszlása az előbbinél kiegyenlítettebb volt, a legtöbb a Nyugat-Dunántúlon található. Az egyéb szállástípusok közül – a szállodákat is megelőzve – az üdülőházak területi koncentrációja a legnagyobb, 30%-uk a Balatonnál működött. A kempingek ugyancsak ebben a régióban voltak a leggyakoribbak (19%).

Az ezredforduló óta az egyes szállástípusok között jelentős átrendeződés történt. A gazdasági válság kissé lelassította ugyan az idegenforgalmi beruházásokat, ennek ellenére 2008 óta a **szállodák száma** ötödével emelkedett. A szállodaépítések legnagyobb nyertese a Budapest–Közép-Duna-vidék régió volt, ahol 41%-kal nőtt a kínálat, Észak-Magyarországon 25, Dél-Alföldön 22%-kal több hotel üzemel. Az újonnan épült szállodák többsége felsőbb kategóriájú, leginkább négycsillagos besorolású, ezzel párhuzamosan az egy-, illetve kétszillagos hotelek száma visszaszorult.

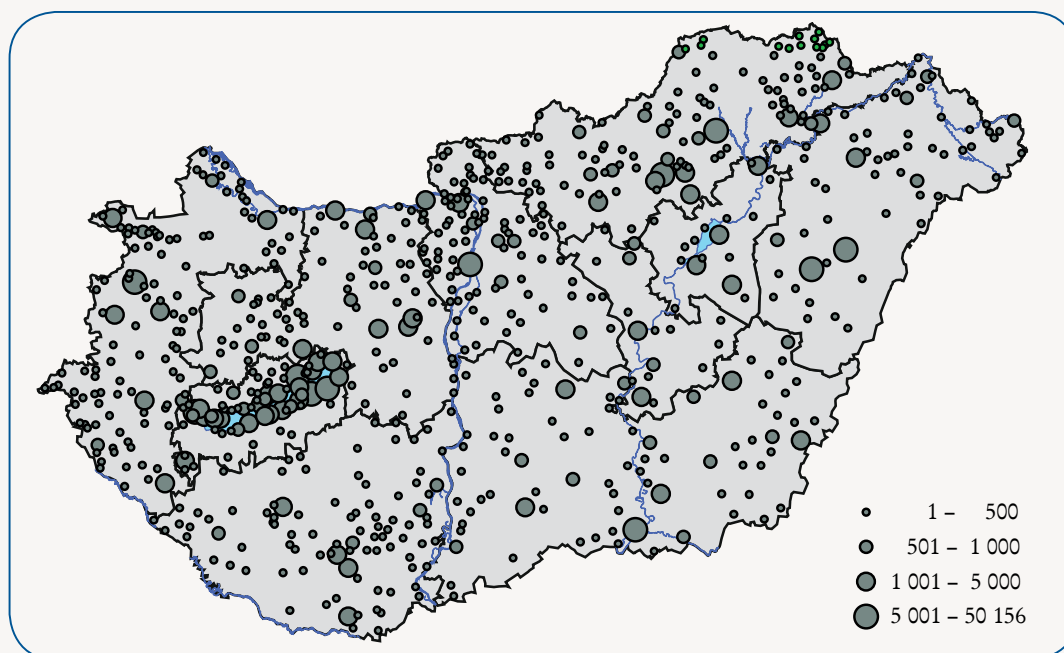
2014-ben az ország kereskedelmi szálláshelyein összesen 370 ezer **kiadható férőhely** várta a vendégeket, és – hasonlóan az előző évihez – ennek egyharmada a Balaton, 18%-a a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban található. Míg a működő egységek esetében a szállodák és a panziók kétharmados többsége volt jellemző, addig a férőhelykínálat négytizedét a szállodák, egyharmadát a kempingek adták.

A szállodai férőhelyek több mint felét két régióban (Budapest–Közép-Duna-vidék és Balaton) találjuk. A szállodákban belül a legmagasabb színvonalú szolgáltatást nyújtó négycsillagos házak férőhelyeinek 33, az ötszillagosoknak 68%-a a fővárosban működött. A szállástípusok közül a legnagyobb területi koncentrációt a kempingférőhelyek mutatták, amelyek 55%-a a balatoni régióban üzemelt.

A férőhelyek száma 2013-hoz képest 1,3%-kal bővült, a 9 régióból 2-ben, a Tisza-tónál és a Közép-Dunántúlon csökkent, a Balaton környékén és a Dél-Dunántúlon változatlan maradt, a többi régióban kissé emelkedett.

7. ábra

A kereskedelmi szállásférőhelyek száma, 2014

A fővárost és környékét magába foglaló térségben közel 1500-zal csökkent a – főként alacsonyabb besorolású – szállodai férőhelyek száma, ugyanakkor elsősorban a külföldiek részéről megnyilvánuló megnövekedett kereslethez igazodva hasonló mértékben nőtt a közösségi szálláshelyeké (ifjúsági szállásoké, hosteléké). A Balatonnál az utóbbi években egyre nagyobb kereslet mutatkozik az új építésű, vízparti apartmanok iránt. Ezen üdülőházak férőhelyeinek száma 2013. júliusához képest 12%-kal emelkedett.

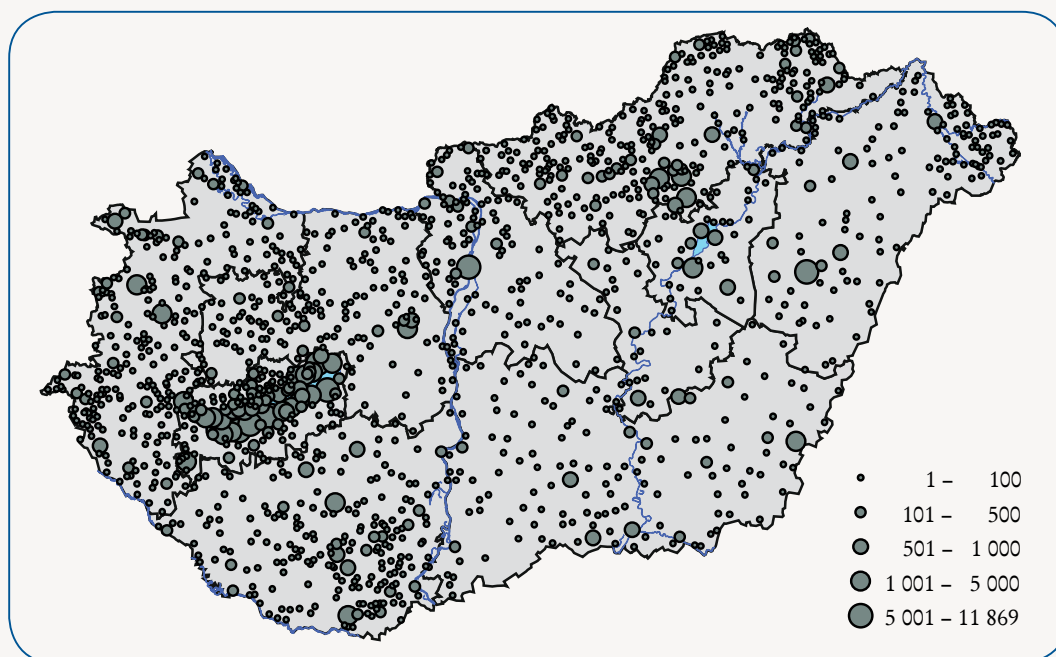
Hazánkban az üzleti céllal működtetett szállásférőhelyek kisebbik hányadát (37%) az **egyéb szálláshelyek** üzemeltették. 2014-ben az ország egész területén mintegy 35 ezren foglalkoztak privát üdültetéssel. Ezek az olcsóbb, de családasabb szálláshelyek összesen 215 ezer férőhelyet kínáltak.

Az egyéb szálláshelyek területi elhelyezkedése erőteljesen koncentrált. Különösen magas a vendéglátók száma a Balaton régióban, a tó északi és déli partján is hagyományosan sokan foglalkoznak magán szállásadással. 2014-ben mind a vendéglátók, mind a férőhelyek több mint felét ebben a térségben találhattuk. A fennmaradó részen a többi 8 régió osztozott, a régiókon belül egyéb szálláshely nagyobb számban a népszerű gyógy- és termálfürdők – pl. Hajdúszoboszló, Harkány, Bük, illetve a kiemelkedő kulturális és természeti értékek közelében – Budapest, a Tisza-tó, a Mátra-Bükk térsége és az Őrség kiemelt településein – várta a pihenni vágyókat.

Hazánkban az elmúlt tíz évben évről évre egyre kevesebben foglalkoznak üdültetéssel, mind a szállásadók, mind a kiadható férőhelyek száma fokozatosan csökkent, ami elsősorban a balatoni településeken szembetűnő. 2014-ben a régiók többségében kevesebben adtak ki turisztikai célból szobát vagy üdülőt, mint egy évvel korábban. Egyedül a központi régióban nőtt a kapacitás, miután a fővárosban az egyéb szálláshelyengedéllyel rendelkezők és a kiadható férőhelyek száma a másfélszeresére emelkedett.

8. ábra

Az egyéb szállásférőhelyek száma, 2014

Falusi szállásadással az országban összesen 2800-an foglalkoztak, az általuk kínált férőhelyek száma meghaladta a 21 ezret. A szállásadás ezen formája elsősorban az Észak-Magyarország és a Nyugat-Dunántúl régiókra jellemző: e két térségben található a teljes hazai szállásadói és férőhely-kapacitás több mint fele. A vidéki üdültetéssel foglalkozók köre 2014-ben tovább mérséklődött. A férőhelyek száma mind országosan, mind a meghatározó észak-magyarországi térségben 2,2%-kal csökkent.

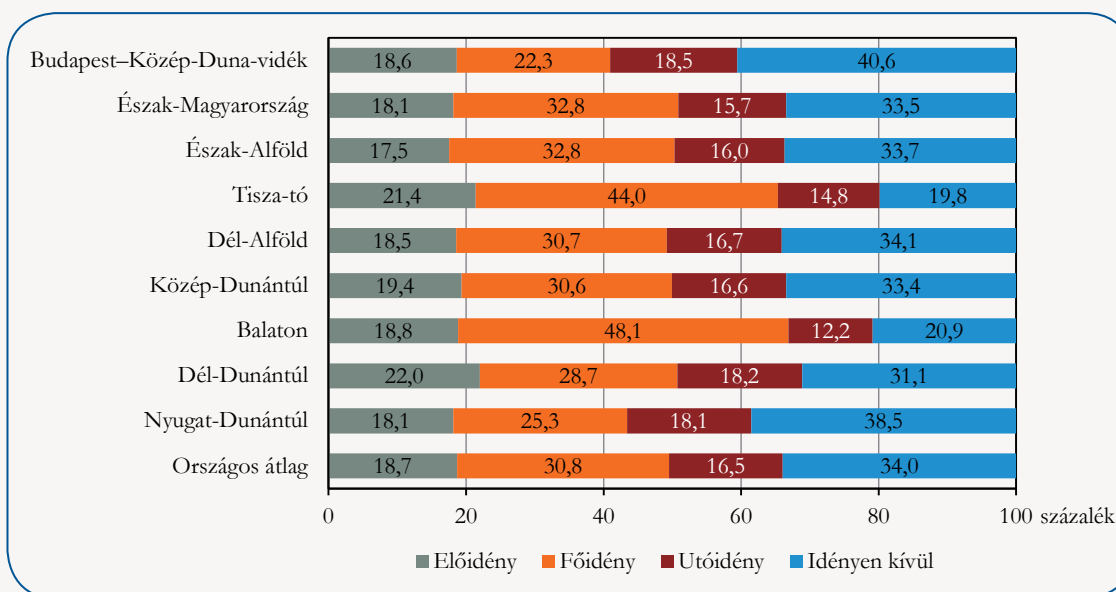
A kereskedelmi és egyéb szálláshelyek mellett 2014-ben 990 **nem üzleti céllal üzemeltetett közösségi szabadidős szálláshely** működött. A többségében üdülők, valamint gyermek- és ifjúsági táborok, amelyek főként a Balaton környékén és Észak-Magyarországon helyezkednek el.

A szálláshelyek egy része – igazodva a **vendégforgalom szezonális ingadozásához** – csak az év bizonyos időszakában üzemel. A kereskedelmi szálláshelyekre látogatók a vendégéjszakák egy-egy harmadát főidényben, elő- és utóidényben, valamint a novembertől áprilisig tartó, idényen kívüli időszakban vették igénybe. A legtöbb vendégéjszakát valamennyi régióban augusztusban töltötték el. A szezonális ingadozás a Balatonnál és a Tisza-tónál volt a legerősebb, abban a két régióban, amelyek turisztikai kínálatukból adódóan leginkább függnak az időjárástól. Ezekben a térségekben az eltöltött éjszakák közel felét a főszezonban regisztrálták. A legkiegyenlítettebb a Budapest–Közép-Duna-vidék és a Nyugat-Dunántúl éven belüli látogatottsága volt. Itt a forgalom kevésbé koncentrált a nyári hónapokra, a főszezonban a vendégéjszakák csak mintegy egynegyedét foglalták le, és az idényen kívül érkezők aránya is e két térségben volt a legmagasabb. Turistaforgalom szempontjából a legerősebb hónap a Balatonnál a július, a többi régióban az augusztus volt.

Utazási szokásaink változása (mint például a hosszú hétvégékre tervezett utak, az évi többszöri üdülések), valamint a szálláshelyek azon törekvései, hogy egyenletesebb forgalmat biztosítsanak, éven belül azt eredményezte, hogy csökkent a nyári hónapok súlya, és vele párhuzamosan erősödtek a főszezonon kívüli hónapok. A Dél-Alföld mellett a Tisza-tó körüli beruházásoknak köszönhetően e két régióban nőtt legjobban a július–augusztusi hónapokon kívüli időszak látogatottsága. A kereskedelmi szálláshelyekre látogatók a vendégéjszakák egyre növekvő hányadát, 2014-ben 34%-át a turistaidényen kívüli időszakban vették igénybe. A legtöbb vendéget fogadó Budapest–Közép-Duna-vidéken a hathónapos turistaidényben 3,2%-kal, az év másik hat hónapjában tizedével nőtt a foglalások száma.

9. ábra

A vendégéjszakák számának megoszlása idegenforgalmi idényenként a kereskedelmi szálláshelyeken, 2014

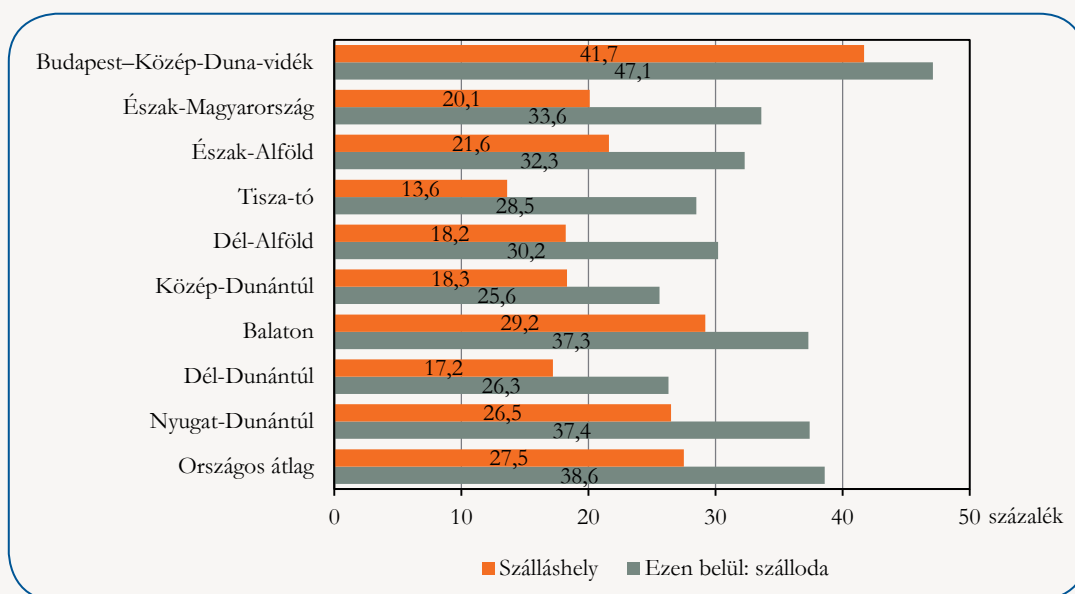

2014-ben javultak a kereskedelmi szálláshelyek **kapacitáskihasználtsági** mutatói. A férőhelyfoglaltság a Nyugat-Dunántúl kivételével mindenhol, a szobakihasználtság pedig valamennyi régióban kedvezőbben alakult. Utóbbi Észak-Magyarországon javult leginkább, az előző évi szinthez képest 2,6 százalékponttal.

A szálláshelyek országosan 28%-os férőhely- és 44%-os szobakihasználtsággal működtek. Ennél kissé magasabb volt a mutató a Balatonnál, és kiemelkedett a Budapest–Közép-Duna-vidéken. Az egyes szállástípusok közül leginkább a **szállodák** használták ki a befogadóképességüket, az év során a meglévő férőhelyeik 39, szobáik 52%-át értékesítették.

10. ábra

A kereskedelmi szálláshelyek férőhely-kihasználtsága, 2014

A mutatókat más térségi szemléletben nézve kiemelkedik a különösen kedvelt főváros, ahol a vendégek a hotelekben a férőhelyek felét, a szobák kétharmadát kötötték le. A kiemelt üdülőkörzetek közül az ország nyugati csücske, a Sopron–Kőszeghegység üdülőkörzet rendelkezett még az országos átlagot meghaladó kapacitás-kihasználtsági mutatókkal.

3. 2. 2. A turisztikai kiadások és bevételek

A magyar lakosság **töbnapos belföldi utazásai során** összesen **295 milliárd forintot költött** el, folyó áron 12%-kal haladta meg az előző évet. A 31 milliárd forintos többletkiadásból közel 12 milliárdot a Balatonnál realizáltak. A belföldi turizmusból származó bevételek a Dél-Dunántúlon emelkedtek a legnagyobb, 30%-os mértékben. A Tisza-tó környéki beruházások éreztették pozitív hatásukat, a legkisebb régió bevétele 27%-kal nőtt. Egyedül a Közép-Dunántúlon csökkent a bevétel, elsősorban azért, mert az odalátogatók a korábbinál kevesebbet költöttek.

Egy-egy desztináció belföldi turizmusból származó bevétele az odaérkezők száma mellett azok költési hajlandóságával is összefügg. Ezek alapján a Balaton messze kiemelkedik a többi régió közül, a rövid nyaralási idő ellenére a teljes turisztikai fogyasztás 32%-a itt realizálódott. A bevételek további 12–12%-át a Budapest–Közép-Duna-vidék és az Észak-Magyarország régiókban regisztrálták. A főváros térségébe ugyan több vendég érkezett, de az alacsony napi költéssel járó utazások magas száma miatt a két régióba hasonló nagyságrendű volt a bevétel. A felsoroltakat követte negyedikként a Nyugat-Dunántúl régió, ahová a lakosság turisztikai kiadásainak tizede került, és ahol szintén a magas költéssel járó utazások voltak jellemzőek.

A turisták napi költése célterületenként és az utazás típusától függően más és más. A balatoni nyaralók naponta 6300, az ország nyugati régiójába érkezők 5800 forintot, a többi térségben pedig az országos átlagnál (4800 forint) kevesebbet költöttek. 2014-ben az egy utazó egy napjára jutó kiadások összességében 11%-kal nőttek.

A Balatonnál a bevétel kétharmada a 4 vagy annál többéjszakás, a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban a bevétel 72%-a az 1–3 éjszakás utakhoz kapcsolható.

2014-ben az ország **kereskedelmi szálláshelyei** az előző évinél folyó áron 11%-kal több, összesen 333 milliárd forint **bruttó árbevételt** realizáltak. A bevétel mintegy fele a Budapest–Közép-Duna-vidéken, hatoda a Balatonnál, egytizede pedig a Nyugat-Dunántúlon keletkezett, további 6 régió a fennmaradó 26%-on osztozott. A bevételek az összes régióban növekedtek, ezen belül legnagyobb arányban,

közel ötödével Észak-Magyarországon és Dél-Alföldön, előbbinél a szállásdíjak, utóbbinál a vendéglátás és az egyéb szolgáltatások bevételeinek emelkedése volt meghatározó.

Az összes bruttó árbevétel több mint fele a vendégéjszakák értékesítéséből származott, egyötödét a szálláshelyi vendéglátás és közel ugyanekkora hányadát az egyéb (köztük a gyógy- és wellness-) szolgáltatások bevételei képezték. A szállásdíjak aránya egyedül a fővárost is magába foglaló központi régióban haladta meg az országos átlagot (61%), a többi térségben elmaradt attól. A vendéglátásból származó bevételek részaránya a Balatonnál volt a legalacsonyabb (16%), az egyéb bevételeké pedig ugyanitt a legmagasabb (27%).

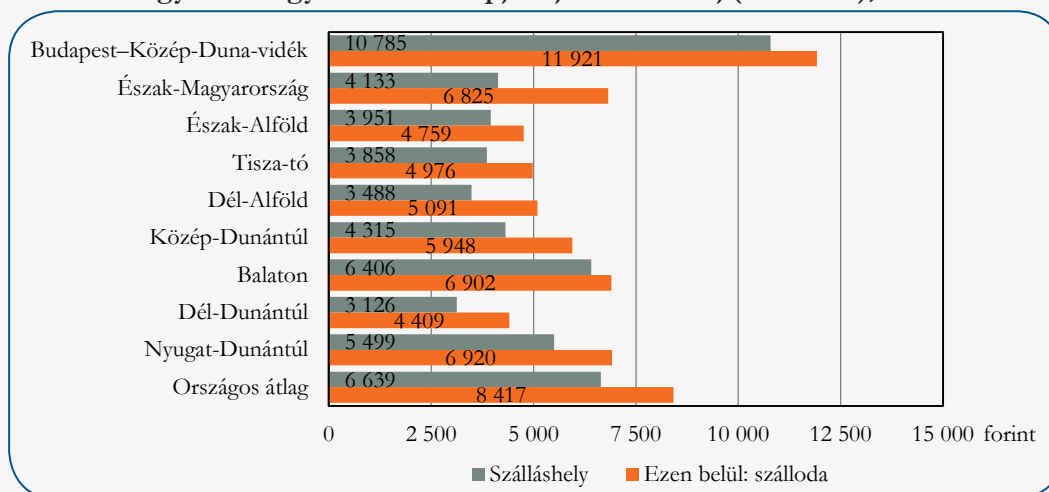
A szállásdíj régióként jelentősen eltérő hányadát fizették a külföldi vendégek: Észak-Magyarországon mindössze 16, míg a Budapest–Közép-Duna-vidéken 87%-át.

A szállásdíjbevételek egyre nagyobb részét realizálják a magasabb minőségi és árkategóriájú szállodák. 2014-ben a szállodák vendégei egyenlítették ki az összes szállásdíj 63–96%-át, a két szélső értéket a Tisza-tó, illetve a Budapest–Közép-Duna-vidék képviselte.

Egy szobáért 2014-ben átlagosan 15 200, egy szállodai szobáért 16 300 forintot fizettek a vendégek. Az árak egyedül a Budapestet is magába foglaló központi régióban haladták meg – mintegy ötödével – az országos átlagot. A **szobaárak** az észak-magyarországi és a balatoni szálláshelyeken drágultak a legjobban az egy évvel korábbihoz képest, átlagosan 13, illetve 10%-kal. A javuló kihasználtság következtében az egy kiadható szobára jutó szobaárbevétel valamennyi régióban emelkedett – legerőteljesebben Észak-Magyarországon, a szálláshelyek átlagában 22, szállodák esetében 16%-kal.

11. ábra

Egy szoba egy működési napjára jutó szállásdíj (REVPAR), 2014

Egy vendég átlagosan 19 700 forintot, az előző évinél ezer forinttal többet költött szállásdíjra. A turisztikai régiók közül ott fizettek ennél magasabb összeget, ahol a vendégek jellemzően hosszabb ideig tartózkodtak, mint például a Balatonnál, vagy ahol nagyobb arányban vették igénybe a magasabb árfekvésű szálláshelyeket, ilyen a Budapest–Közép-Duna-vidék régió.

Az utóbbi években a belföldi turizmus élénkülésében meghatározó szerepe volt a béren kívüli jutatok részeként működő és az üdülési csekket fokozatosan felváltó **Széchenyi Pihenőkártyának**. A bevezetés évében, 2012-ben a SZÉP-kártyát közel 10 milliárd forint értékben használták fel a kereskedelmi szálláshelyeken a belföldi szállásdíjak kiegyenlítésére, majd a következő évben a felhasznált összeg több mint másfélszeresére emelkedett. 2014-ben tovább nőtt a pihenőkártyával történő fizetés összege. E fizetőeszköz-forgalom meghaladta a 16 milliárd forintot, amelynek hattizedét három régióban, 27%-át a Balatonon, 18%-át Észak-Magyarországon, 12%-át a Nyugat-Dunántúlon költötték el, míg a fővárost is magába foglaló központi régió – amelyet a külföldi vendég-forgalom dominanciája jellemez – a negyedik helyre szorult. Az előző évhez képest – a Közép-Dunántúl kivételével – az egész országban emelkedett ezen fizetőeszköz használata, közülük is legerőteljesebben a Dél-Alföldön (18%), ami összhangban áll a szálláshelyi kapacitások bővülésével.

2. tábla

A Széchenyi Pihenőkártya forgalma a kereskedelmi szálláshelyeken, 2014

Megnevezés	SZÉP-kártyát elfogadó szálláshelyek ^{a)}		Beváltott SZÉP-kártya	
	száma	aránya, %	értéke, millió Ft	aránya a belföldi szállásdíjból, %
Budapest–Közép-Duna-vidék	280	55,7	1 645,5	17,2
Észak-Magyarország	324	75,5	3 021,1	29,1
Észak-Alföld	223	65,2	1 395,4	23,8
Tisza-tó	61	76,3	235,8	27,4
Dél-Alföld	230	67,8	1 393,5	26,3
Közép-Dunántúl	169	72,8	1 214,8	27,0
Balaton	438	80,7	4 351,3	24,8
Dél-Dunántúl	195	69,1	1 075,0	27,3
Nyugat-Dunántúl	293	67,2	2 006,2	26,5
Ország összesen	2 213	69,5	16 338,6	24,9

^{a)} A kapacitásadatok július 31-re vonatkoznak.

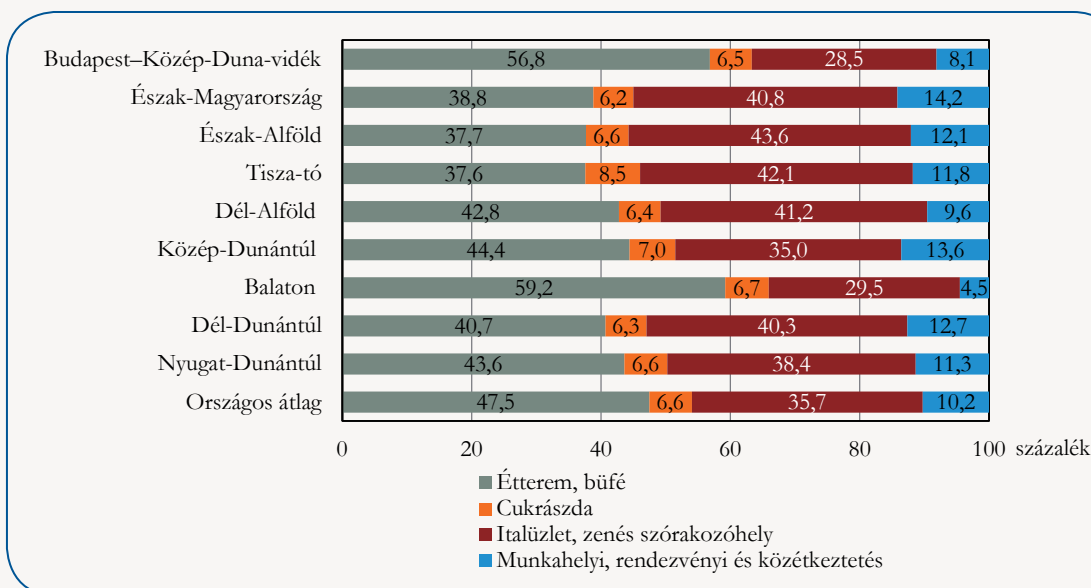
A SZÉP-kártyáról átutalt összeg 86%-a a hotelekben megszálló vendégektől származott. A pihenőkártyát legnagyobb arányban (29%) a gyógyszállók, legkevésbé (12%) az ötcsillagos házak vendégei használták fel szállásdíjak kiegyenlítésére.

3. 2. 3. A hazai vendéglátás

A hazai **vendéglátás** színvonalában meglévő területi különbségek az előző évhez képest nem változtak. 2014 végén a mintegy 53 ezer vendéglátóhely 32%-a a Budapest–Közép-Duna-vidék régióban összpontosult, a Tisza-tónál az egységeknek kevesebb mint 2%-a üzemelt, a többi turisztikai régióban pedig 7–12% között alakult az arányuk. A **tízezer lakosra vetített üzletszám** alapján a régiók között messze kiemelkedett a balatoni, ahol a népességhez viszonyított mutatószám (151 egység) 2,7-szerese volt az országos átlagnak.

12. ábra

A vendéglátóhelyek típus szerinti összetétele az idegenforgalmi régiókban 2014. december 31.

2014 végén országosan közel 48 ezer kereskedelmi és 5500 munkahelyi, rendezvényi vagy közétkeztetést végző vendéglátóegység üzemelt. A kereskedelmi vendéglátóhelyek több mint felét az éttermek, büfék tették ki, négytizede italüzletként vagy zenés szórakozóhelyként működött. E megoszlás a legtöbb régióban nem sokban különbözött, kivéve a Balatont és a Budapest–Közép-Duna-vidéket, ahol jelentős az eltolódás az éttermek, büfék irányába. A cukrászdák aránya a legtöbb turisztikai régióban 7–8% között mozgott, egyedül a Tisza-tónál volt valamelyest magasabb.

Az **önálló vállalkozók által üzemeltetett vendéglátóhelyek** aránya térségenként nagyon különböző. A fővárost is magába foglaló régióban a társas vállalkozások domináltak, itt az önálló vállalkozások a vendéglátóhelyek mindössze 18, a többi régióban 38–51%-át működtették.

2014-ben tovább folytatódott a vendéglátóhelyek számának csökkenése, mely folyamat valamennyi régiót érintette. Ezen belül az éttermek száma három régióban szinten maradt, a többiben kissé hanyatlott. Az italüzletek és zenés szórakozóhelyek száma ennél erőteljesebben, átlagosan 5,9%-kal csökkent. Cukrászdából – a Dél- és az Észak-Alföld kivételével – minden régióban több működött.

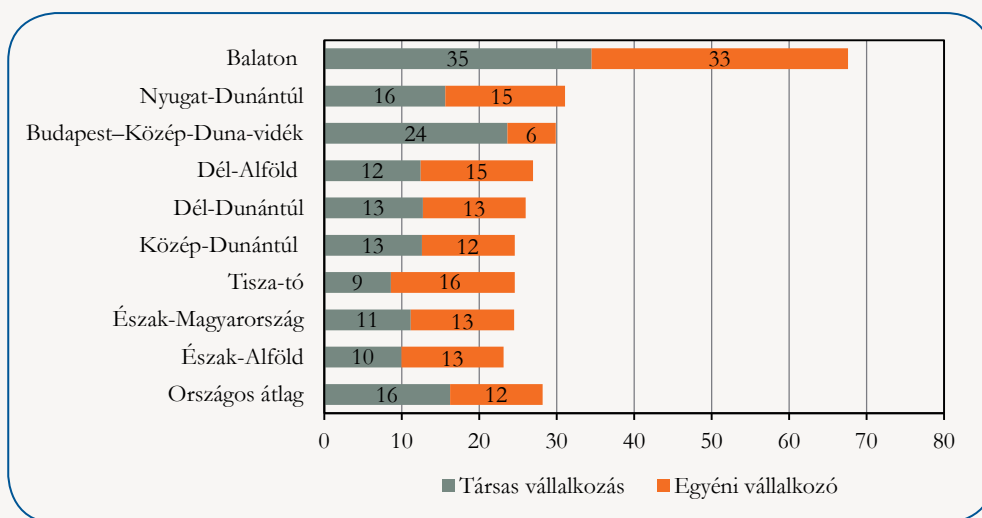
3. 3. A turizmus gazdasági háttere

A **szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban** 2013-ban 27 900 vállalkozás működött¹, az összes működő vállalkozás 4,8%-a. A turisztika régiók közül a Balaton, illetve a Tisza-tó térségében volt a legmagasabb (11, illetve 7,6%), Budapest–Közép-Duna-vidéken pedig a legalacsonyabb (3,7%) az ezen gazdasági ágba tartozók aránya az összes működő vállalkozáson belül. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén tevékenykedő vállalkozások száma – csakúgy, mint az összes működő vállalkozásoké – fogyott az egy évvel korábbihoz képest. A csökkenés mértéke 6,7 és 13% közötti volt, e szélső értékekkel a Budapest–Közép-Duna-vidék, illetve a Dél-Dunántúl régió rendelkezett.

A szállásadó-, vendéglátó-tevékenységgel foglalkozó vállalkozások sűrűsége a Balaton régióban volt a legnagyobb. A **népességarányos mutatószám** 2013-ban e térségben 2,4-szerese volt az országos átlagnak, ezen belül a társas vállalkozásoknál 2,1-szeres, az egyéni vállalkozóknál 2,8-szeres különbség mutatkozott. A társas vállalkozások és az egyéni vállalkozók sűrűségében a legnagyobb különbség a Budapest–Közép-Duna-vidék, illetve a Tisza-tó térségében volt, előbbi régióban a társas, utóbbiban az egyéni formákban működők a gyakoribbak.

13. ábra

A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban működő vállalkozások tízezer lakosra jutó száma idegenforgalmi régiók szerint, 2013

¹ A **működő vállalkozások** számbavétele a vállalkozásdemográfiai megfigyelés alapján történik. E felmérésben a működő vállalkozások köre az adott évre vonatkozó tényleges statisztikai és adóadatok alapján, ezek beérkezése után utólag kerül megállapításra. A megfigyelés a módszertanból következően az önálló vállalkozásokon belül csak az egyéni vállalkozók körére terjed ki, nem tartalmazza a gazdasági tevékenységet csak adószám igénylésével folytató önálló vállalkozókat.

A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás gazdasági ágban az **adminisztratív nyilvántartásokban szereplő vállalkozások**² száma 2014 végén országosan megközelítette a 74 ezret. Számuk – ellentétben az összes regisztrált vállalkozások számának kismértékű bővülésével – valamelyest elmaradt az egy évvel korábbtól, és a Budapest–Közép-Duna-vidéket kivéve minden turisztikai régióban csökkent. E vállalkozások jelentős hányada (hattizede) önálló vállalkozó volt, a fővárost is magában foglaló régió kivül mindenütt az önálló formák valamelyikét választók voltak túlsúlyban. Az e gazdasági ágban bejegyzett vállalkozások sűrűsége a Balaton térségében kiugróan magas, különösen az önálló vállalkozók nagy száma és aránya következtében, de a társas vállalkozások sűrűsége is lényegesen magasabb az országos átlagnál.

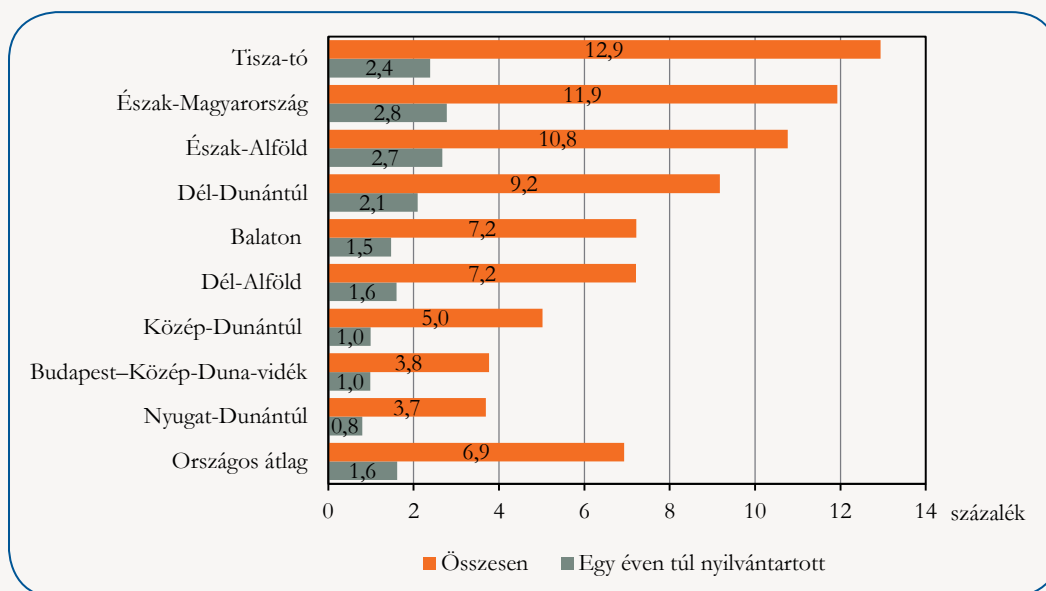
A működő vállalkozások, illetve a turizmus területén tevékenykedő vállalkozások számának mérséklődése a munkaerőpiac problémái szempontjából is kedvezőtlen lehet. A Nemzetgazdasági Minisztérium adatai szerint a **nyilvántartott állás keresők** 2014. decemberi zárónapi **száma** országosan 457 700 fő volt, 10%-kal magasabb, mint 2013-ban. A gazdaságilag fejlettebb régiókban csökkent (Nyugat- és Közép-Dunántúlon), és kevésbé növekedett (Budapest–Közép-Duna-vidék 3,0, illetve Balaton térsége 2,3%) a regisztrált munkanélküliek száma. Erőteljesen, az országos átlagot meghaladóan bővült viszont az állást keresők köre az Észak-Magyarország, a Tisza-tó és a Dél-Dunántúl régiókban (27, 25, illetve 18%-kal).

A nyilvántartott állás keresők munkavállalási korú népességhez viszonyított **aránya** országosan 2014-ben 6,9%-ot tett ki. Az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb (3,8, illetve 3,7%-os) a ráta Budapest–Közép-Duna-vidéken, valamint Nyugat-Dunántúlon, de Közép-Dunántúl is kedvezőbb (5,0%) a hazai átlagnál. A legmagasabb, 10,8–12,9% közötti munkanélküli arányt az Észak-Alföldi az Észak-Magyarország és a Tisza-tó régiókban regisztráltak.

Országosan 2014-ben az állás keresők 23%-a szerepelt **egy éven túl** a nyilvántartásban, e szempontból az országos átlagnál magasabb az arányszám Budapest–Közép-Duna-vidéken és Észak-Alföldön. A legalább egy éve állást keresők a munkavállalási korú népességben belül 2014-ben 1,6%-ot képviseltek.

14. ábra

A nyilvántartott állás keresők munkavállalási korú népességben belüli aránya idegenforgalmi régiók szerint, 2014. december*

* Az idegenforgalmi régiók a nyilvántartott állás keresők 2014. évi arányának csökkenő sorrendjében.

² E vállalkozói kört nevezzük regisztrált vagy nyilvántartott vállalkozásoknak, amelyek között az önálló vállalkozók teljes köre szerepel, tehát azok is, amelyek gazdasági tevékenység végzéséhez csupán adószámot igényeltek az adóhatóságtól, de nem egyéni vállalkozók. A saját ingatlant idegenforgalmi célra bérbe adók között gyakori az ilyen, adószámot igénylő, de egyéni vállalkozóként be nem jelentkező magánszemély.

Mivel foglalkoztatási jellemzőkről a gazdasági szervezetektől származó adatgyűjtés alapján településenkénti adatokkal – amiből turisztikai régiók szerint előállíthatók lennének a mutatószámok – nem rendelkezünk, néhány megállapítást e témában statisztikai nagyrégiók szerint³ teszünk.⁴ (E bontásban a legkisebb ugyanis az eltérés a kétféle térségi besorolás között.)

Főtevékenységük alapján a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátásba tartozó szervezeteknél a 2014. év előzetes adatai alapján hazánkban mintegy 119 ezer fő állt alkalmazásban, az összes **alkalmazásban álló** 3,6%-a. A létszám országos átlagnál magasabb hányada Közép-Magyarországon (4,1%) kötődött a gazdasági ághoz, míg a Dunántúlon az alkalmazottak országos átlaghoz hasonló hányadát, az Alföld és Észak térségében – 2,9%-át – foglalkoztatták.

Ezen ágazat kereseti viszonyai a legszerényebbek az összes gazdasági ág közül. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi **bruttó keresete** 144 ezer forint (és a nem egészen 95 ezer forintos havi **nettó átlagkeresete**) egyaránt 64%-a volt a nemzetgazdasági átlagnak. Az adott térség átlagától mindhárom nagyrégióban jelentős volt az elmaradás, a legszámottevőbb Közép-Magyarországon – ahol a gazdaság szinte minden területén lényegesen magasabbak voltak a keresetek, mint a másik két nagyrégióban –, a legkisebb pedig az Alföld és Észak térségében, előbbi körzetben 58, utóbbiban 70%-át keresték a térségi átlagnak. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátásban foglalkoztatottak havi járandósága viszont éppen a közép-magyarországi térségben múlta felül (10%-kal) az adott gazdasági ágra vonatkozó országos átlagot, a Dunántúlon 5,8, az Alföld és Észak nagyrégióban pedig 9,4%-kal elmaradt attól.

³ A nagyrégiók statisztikai régiókból állnak: Közép-Magyarország önálló nagyrégiót alkot; Dunántúlhoz Közép-, Nyugat- és Dél-Dunántúl tartozik; Alföld és Észak pedig Észak-Magyarországot, Észak- és Dél-Alföldet foglalja magában.

⁴ A foglalkoztatottság jellemzőiről idegenforgalmi régiók szerint csupán a népszámlálás eredményei alapján rendelkezünk információkkal, amelyet az e témában 2014-ben megjelentetett kiadványunk tartalmaz. A kiadvány elérhetősége: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/pecsturisztreg.pdf>.

4. Gyógy- és termálfürdők a turizmusban

Magyarország nemzetközi összehasonlításban rendkívül kedvező geotermikus adottságokkal, illetve jelentős termálvíz készlettel rendelkezik. E téren az egész világon az előkelő ötödik helyet foglaljuk el, Japán, Izland, Olaszország és Franciaország jár előttünk. Az ország területének mintegy négyötödén található hévíz, amely 35°C-nál magasabb hőmérsékletű, rengeteg ásványi anyagot és kémiai elemet is magába foglaló rétegvíz. Ásvány- és gyógyvizeink elsősorban összetételük alapján csoportosíthatók. Hőmérséklettől függetlenül gyógyvíznek minősül minden olyan rétegvíz, amelyben a gyógyhatású elem eléri, illetve meghaladja a megadott határértéket, és az illetékes hatóság azt gyógyvízzé nyilvánítja. Az a rétegvíz, amely oldott állapotban sok ásványi anyagot, kémiai elemet tartalmaz, ásványvíznek minősül.

A gyógyhatással rendelkező vizeink kémiai és ásványi anyag összetétele eltérő, és ettől függően a gyógyfürdők szolgáltatásai számos egészségügyi probléma esetén nyújtanak segítséget, illetve azok megelőzését segítik elő. A teljesség igénye nélkül sikerrel alkalmazhatók például mozgásszervi panaszok enyhítésére, szív- és érrendszeri, légzőszervi megbetegedések, bőr, idegrendszeri, vese, nőgyógyászati, proktológiai problémák orvoslásában, illetve a rehabilitáció területén is. Számos országgal ellentétben, ahol monoterápiaként alkalmazzák a gyógyvizeket, hazánkban komplex terápiával élnek, azaz a beteg állapotának, megbetegedésének, életkorának megfelelően állítanak össze kezelési programot. A fürdők mellett említendő még az ivókúrák jótékony hatása akár közvetlenül az emésztőrendszerre, akár más panaszok kezelésére, továbbá a víz felületén párolgó gázok és gőzök belélegzésének alkalmazása, illetve az iszappakolás.

3. tábla

Természetes gyógytényezők és -fürdők hazánk idegenforgalmi régióiban, 2014*

Idegenforgalmi régió	Gyógy-fürdő	Gyógyhely (minősített)	Gyógy-barlang	Gyógy-iszap	Gyógy-gáz
Budapest–Közép-Duna-vidék	15	–	1	–	–
Észak-Magyarország	8	3	2	–	2
Észak-Alföld	17	5	–	2	–
Tisza-tó	1	–	–	–	–
Dél-Alföld	18	1	–	1	–
Közép-Dunántúl	3	–	–	–	–
Balaton	4	4	1	1	–
Dél-Dunántúl	13	2	1	–	–
Nyugat-Dunántúl	9	3	–	–	–
Összesen	88	18	5	4	2

* Forrás: Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Közegészségügyi Főosztály természetes gyógytényezőkkel kapcsolatos nyilvántartásai. Egy településen több gyógyforrás is szerepelhet.

Hazánk fürdőkultúrája több mint kétezer éves múltra tekint vissza, de a magyar fürdőélet a 19. században élte fénykorát, amikor is már 30 első osztályú fürdőhely volt az országban, és már elkezdődtek a gyógyfürdőzéssel kapcsolatos kutatások is. A múlt század közepén geológiai kutatások eredményeként olyan termális ásványvizek törtek felszínre, melyek az egészségturizmus fellendülésének alapköveit tették le.

4. 1. Gyógy- és termálvízlelőhelyek Magyarországon

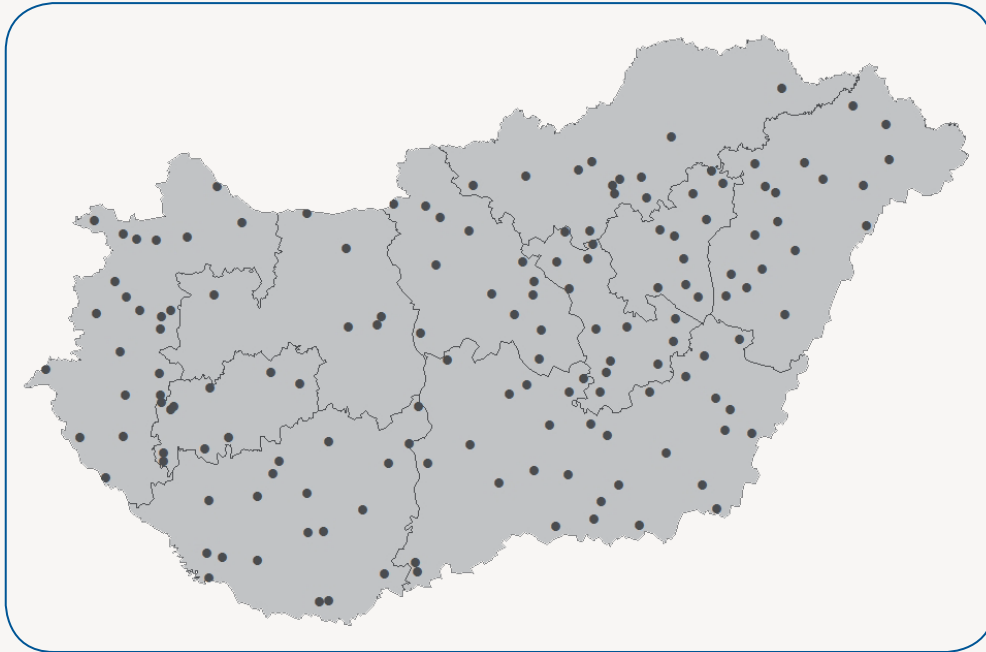
Magyarország világszerte ismert gyógyvizeiről, kilenc turisztikai régiójában összesen 155 településen 224⁵ gyógy-, illetve termálfürdő található. Gyógyhelyminősítést 18 település kapott, úgymint Balatonfüred, Bük, Debrecen, Eger, Gyöngyös (Kékestető), Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hévíz, Mezőkövesd, Miskolc (Lillafüred), Nyíregyháza-Sóstó, Parádsárvár, Sopron (Balf), Szigetvár, Tapolca és Zalakaros. Emellett öt település (Abaliget, Budapest, Jósvald, Miskolc, Tapolca) turisztikai vonzerejét növeli a területén fekvő

⁵ Elemzésünkben azokat a magyarországi fürdőket tekintjük gyógy- és termálfürdőkkébe tartozónak, melyek az 1054-es számú, Jelentés a fürdők forgalmáról című statisztikai jelentésben a fürdő típusa kérdésre adott válaszaik között szerepeltették az elismert gyógy- és/vagy a termálfürdő-kategóriát.

gyógybarlang, négyét (Alsópáhok, Hajdúszoboszló, Makó, Tiszasüly) pedig a náluk fellelhető gyógyiszap. Gyógygázt Mátradereszkén és Parádon alkalmaznak kiegészítő kúráként.

15. ábra

Gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések az idegenforgalmi régiókban, 2014

A **gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések** közel negytedede az Észak- és a Dél-Alföld régiókban található. Valamennyi turisztikai régió belül – Közép-Dunántúl és a Tisza-tó kivételével – a kisebb gyógy- és termálfürdők mellett megtalálhatók hazánk tradicionális, nagy múltra visszatekintő, jelentős turisztikai vonzerővel bíró fürdőhelyei. Hévízen, Balatonfüreden, Hajdúszoboszlón, Gyulán, Harkányon és Bükön található az ország gyógy- és termálfürdőinek 13%-a. Az utóbbi években minősítették gyógyhellyé Sárvárt (2012) – ahol a Nyugat-Dunántúl régióban Bük után a második legnagyobb vendégforgalmat bonyolították –, Mezőkövesdet (2013), Nyíregyháza-Sóstófürdőt (2013), Szigetvárt (2013) és Tapolcát (2014).

4. tábla

Gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések vendégéjszakái a kereskedelmi és egyéb szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák százalékában, 2014

Idegenforgalmi régió	Külföldi	Belföldi	Összesen
Budapest–Közép-Duna-vidék	97,5	73,7	92,9
Észak-Magyarország	78,5	51,9	56,5
Észak-Alföld	98,0	91,6	93,6
Tisza-tó	94,4	78,0	81,3
Dél-Alföld	60,1	69,9	67,8
Közép-Dunántúl	46,5	33,1	36,7
Balaton	61,7	44,5	50,6
Dél-Dunántúl	58,2	38,7	43,4
Nyugat-Dunántúl	90,8	78,7	84,3
Összesen	87,6	60,2	73,6

Budapest is számos nagy múltú fürdővel rendelkezik – többek között Gellért, Lukács, Rudas, Széchenyi –, de turisztikai vonzerejét elsősorban fővárosi mivoltának köszönheti, amiből adódóan a látogatók 2014-ben az összes vendégéjszaka több mint háromtizedét itt töltötték el. A gyógy- és termálfürdőhellyel rendelkező települések által bonyolított forgalom az országos 74%-át tette ki, ez az arány a külföldiek esetében 88% volt, míg a hazai turizmusban kisebb részt, hattizedet képviselt. A két legalacsonyabb hányadot magáénak tudó Közép- és Dél-Dunántúl régiók szintén nem elsősorban gyógyhelyei miatt kedvelt a vendégek körében. Az ágazaton belüli vendégéjszakákból a gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések részesedése a határon túlról érkezők esetében – a sok kisebb, csupán hazai turisták által ismert fürdővel ellátott dél-alföldi kivételével – valamennyi turisztikai régióban magasabb. A külföldiek számára vidéken ugyanis elsősorban a világhálón és prospektusokban reklámozott, illetve mások (ismerősök) által már kipróbált – főként tradicionális – fürdőhelyek jelentenek vonzó célpontot.

A fürdők látogatottságára az elmúlt két évtizedben **megvalósult fejlesztések** is kedvező hatást gyakoroltak, a termálprogram élénkítő hatása, valamint a gyógy- és termálturizmus hazai rangjának emelésére kiírt projekteknek köszönhetően a klasszikus fürdőhelyek mellett egyre több településen létesítettek fürdőhelyeket. A Széchenyi Terv turizmusfejlesztési programja Magyarország uniós csatlakozása előtt az idegenforgalmi, gyógyturisztikai fejlesztések megvalósításának legjelentősebb forrása volt. 2001-ben hazánk tradicionális gyógyfürdői 13 milliárd forintot meghaladó támogatást kaptak fejlesztésre, bővítésre. 2004. május 1-je után az uniós források nyújtottak nagyobb mértékű anyagi támogatást.

Az emberekben egyre jobban felerősödő egészségtudatosság, az egészséges életmód és az egészségmegőrzés iránti vágy arra sarkallja a lakosságot, hogy a fürdők szolgáltatásainak egyre szélesebb skáláját vegye igénybe. A fürdőhelyek pedig elébe menve ezen igényeknek, a kezelések gazdag tárházát szolgáltatják. Különböző egészségügyi problémák kezelésére, illetve megelőzésére célzott, komplex terápiával szolgálnak, ami mellett a fürdőzés élményét is nyújtják. A hazai vendégek számára korábban előnyös lehetőség volt a kizárólag belföldön felhasználható üdülési csekk beváltásának lehetősége, melyet a három alszámlával rendelkező **Széchenyi Pihenőkártya** váltott fel. Erről a kártyáról a munkáltatótól bérén kívüli juttatásként kapott összeget tudják a munkavállalók szálláshelyekre, vendéglátásra, illetve szabadidős szolgáltatásokra költeni. 2014. április végéig a szálláshelyeken közel 27 milliárd, vendéglátásban csaknem 88 milliárd, míg szabadidős tevékenységre 17 milliárd forintot használtak fel a SZÉP-kártya tulajdonosok. Ezen összegek számottevő része fürdőszolgáltatások igénybevételét is lehetővé tette elfogadóhelyi szerződéssel rendelkező egységek esetében. Az országban ötvenezret meghaladó az elfogadóhelyek száma, és a kártyabirtokosoké közelít az egymillióhoz.

Fürdőhelyeink a hazai és a külföldi vendégek körében is nagyon népszerűek. Hazánk versenyképességét több száz éves múltra visszatekintő fürdőkultúrája, a gyógyfürdők nemzetközi elismertsége, híre mellett a többi európai országgal szembeni árelőnye is növeli. A külföldiek általában hosszabb időre érkeznek, több szolgáltatást vesznek igénybe és magasabb a költési hajlandóságuk is. Az eddigi jelentős fejlesztések folytatásaként a Nemzetgazdasági Minisztérium terveiben szerepel, hogy hazai forrásból kapjanak támogatást a fürdők gyógyhelyi és épületek energetikai fejlesztésére, melyhez a fürdők üzemeltetői maximum egymilliárd forintra pályázhatnak. A minisztérium 2014–2020 időszakra vonatkozó turizmusfejlesztési terveiben szerepel a gyógytényezők helyszíneinek, valamint környezetének fejlesztése.

A termál- és gyógyturisztikai kapcsolatok kialakításának elősegítésére, a termál- és gyógyidegenforgalom fejlesztésére, velük kapcsolatos javaslatok kidolgozására, tanfolyamok, képzések szervezésére hozták létre a **termálklasztereket**, melyek földrajzi elhelyezkedés alapján valósultak meg. Kelet-Közép-Európa első turisztikai klasztereként 2001-ben a Pannon Termál Klasztert a Nyugat-Dunántúl és a Balaton régió 28 fejlesztésben és turisztikai szolgáltatásban meghatározó gyógy- és termálturisztikai vállalkozása és szervezete alapította. Működési területe Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala és Veszprém megyékre terjed ki. 2004-ben hozták létre a dél-alföldi, egy évre rá pedig az észak-alföldi termálklasztert. 2010-ben uniós támogatással alakult meg a dél-dunántúli gyógy- és termálklaszter, 2012-ben pedig az észak-magyarországi gyógyturisztikai klaszter. Az alapító vállalkozások az egészségturizmus meghatározó szereplői, akik a versenyzést is háttérbe szorítják, hogy a közös célt, az ágazat fejlesztését és népszerűsítését együtt érjék el.

4. 2. A gyógy- és termálfürdők jellemzői

A gyógy- és termálfürdők működésének jellemzőit földrajzi elhelyezkedésük, természeti kincsük mellett befolyásolja kapacitásuk nagysága, az általuk kínált szolgáltatások köre és nem utolsósorban múltjuk, ismertségük.

Az elmúlt évben a hazánkban található gyógy- és termálfürdők döntő többsége, nyolctizede állandó jelleggel üzemelt. Az idényszerűen működők többnyire a kisebb befogadóképességű egységek közül kerültek ki. A fürdők több mint fele (52%) önállóan működött, a többi szálláshellyel együttesen kínálta szolgáltatásait.

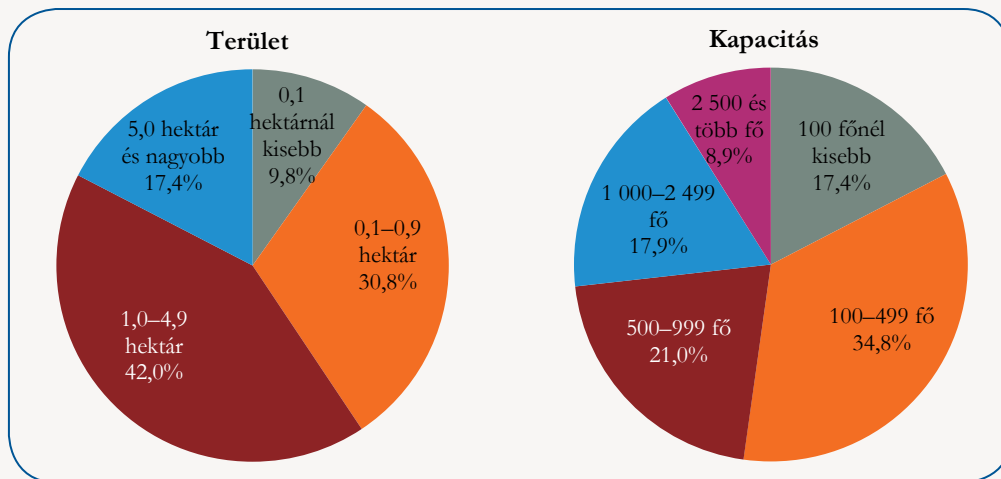
A magyarországi gyógy- és termálfürdők 2014-ben összességében több mint 600 hektár területen helyezkedtek el. Közülük kiemelkedett a Hajdúszoboszlón üzemelő Hungarospa Gyógyfürdő, ahol 33 hektáron állt az üdülni vágyók rendelkezésére. A többi egység ennél jóval kisebb területet foglalt el: közülük 39 működött 5 hektáron, vagy annál nagyobb helyen. A fürdők közel háromnegyedének területe nem érte el az 5 hektárt, de nagyobb volt 1000 négyzetméternél. Ennél is kisebb helyen üzemelő egység összesen 22 volt az országban. Ez utóbbiak szinte mindegyike szállodához kötődve nyújtotta szolgáltatásait.

A gyógy- és termálfürdők területének közel fele zöld felület, ahol a közvetlen pihenésen kívül más kikapcsolódási lehetőségek (kalandpark, élményvilág, természetjárás) is a látogatók rendelkezésére állnak.

A fürdők területe természetesen befolyásolja a megengedett egyidejű legnagyobb terhelést, azaz a **befogadóképességet**. A legnagyobb kapacitású egységek jellemzően legalább 2,5 hektáros területet foglalnak el. 2014-ben a magyarországi gyógy- és termálfürdők együttes megengedett egyidejű legnagyobb terhelése napi 200 ezer fő volt, azaz egy egység átlagosan közel 1000 vendéget tudott fogadni. Kapacitásuk alapján a fürdők változatos képet mutatnak: közel hatodikuk egyszerre 100 főnél kevesebb látogatót tudott kiszolgálni, melyek főként a szállodákhoz kötődő egységeket képviselik. A gyógy- és termálfürdők több mint negyede ugyanakkor egyidejűleg legalább 1000 vendégről tudott gondoskodni.

16. ábra

A gyógy- és termálfürdők területének és kapacitásának megoszlása, 2014

A gyógy- és termálfürdőkben együttesen 402 ezer m² vízfelszín állt a vendégek rendelkezésére. Közülük kiemelkedett a nyíregyházi Sóstó Tófürdő 45 ezer, illetve a hévízi Tófürdő 44 ezer m²-es felületével. E két egység különlegessége, hogy mindkettő természetes tóhoz épült fürdő. Ezen túl a két legnagyobb mesterséges medencével a hajdúszoboszlói Hungarospa Gyógyfürdő és a dombóvári Gunaras Gyógyfürdő rendelkezett, 5,7, illetve 5,5 ezer m²-es vízfelülettel.

A gyógy- és termálfürdőkben 1763 medence található, számuk azok nagyságától, egyidejű befogadóképességüktől függően jelentős szórást mutat. Hét fürdőben mindössze 1 medence szolgált a vendégek ellátását, míg négytizedükben 2 és 5 közötti állt rendelkezésre. A fürdők 37%-ában 6 és 10 közötti volt a medencék száma, 20-nál többel pedig 11 fürdő rendelkezett. Utóbbiak közül a hajdúszoboszlói

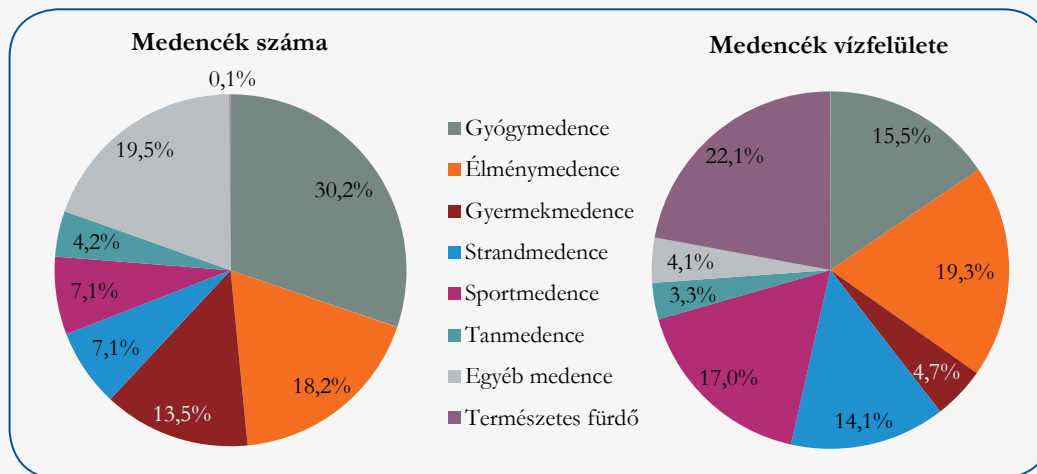
Hungarospa Gyógyfürdőben a pihenést, élményt és gyógykezelést 66, a Büki Gyógyfürdőben pedig 32 medencében biztosították.

A medencék háromtizede gyógymedence (közülük több kisebb alapterületű, speciális kezelést nyújtott), melynek az egészségmegőrzésben, a rehabilitációban kiemelkedő a szerepe, míg élménymedenceként 18%-uk biztosította a pihenést, kikapcsolódást. A gyermekvilág élményeit 238 medencében élvezhették, sportolásra 126 volt alkalmas.

A medencék 52%-a zárt (ahol a szálláshellyel együttlévők domináltak), 39 csak időszakosan zárt, ami főként a hűvösebb időszak beköszöntéséhez kapcsolható. Nyitottként üzemelt a medencék 42%-a (főként a szezonálisak), védőtető 65 felett volt.

17. ábra

A gyógy- és termálfürdők medencéinek megoszlása típus szerint, 2014

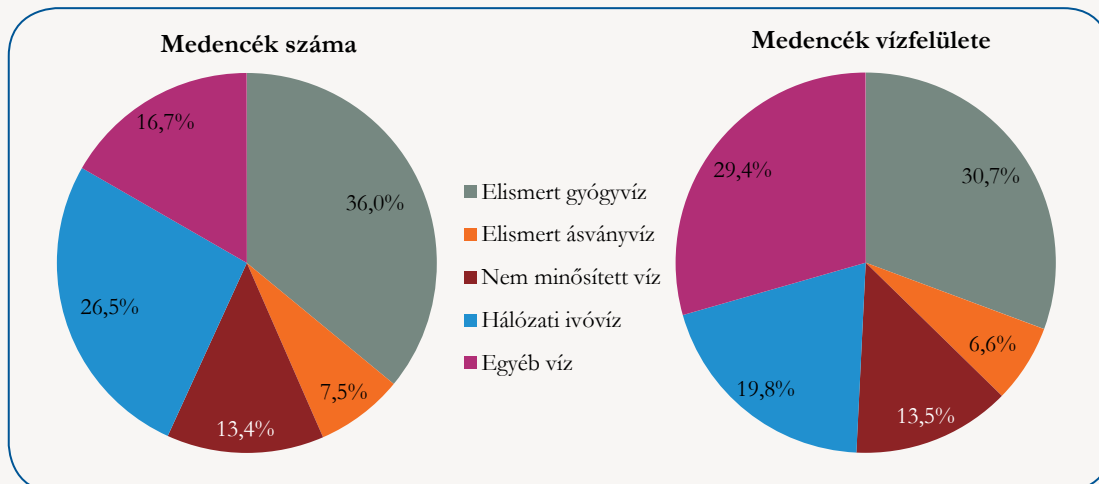

A **víz hőfoka** szorosan összefügg a medencék funkcióival. A magas (40°C és afeletti) hőfok elsősorban a gyógymedencékre jellemző, amelyek 34 fürdőben találhatóak. A 30 és 39°C-os víz a gyógy- és termálmedencékben egyaránt előfordul, de számos esetben az adott hőmérsékletre felfűtött medencékről is beszélhetünk. A legfeljebb 29°C-os vizű medencék többsége pihenési és sportolási célokat szolgál.

Az ország kedvező geológiai adottságai következtében a gyógy-, valamint a termálvizekre épített fürdők, szállodák és más egységek kiváló vízminőséggel tudják biztosítani a gyógyulni, vagy pihenni vágyó vendégek ellátását. A fürdőkben található medencék 36%-a elismert gyógyvízzel, 7,4%-a pedig elismert ásványvízzel feltöltött. Több mint negyedükben hálózati ivóvíz, további háromtizedükben pedig nem minősített, vagy egyéb típusú víz található, a medencék funkciójához igazodóan.

18. ábra

A gyógy- és termálfürdők medencéinek megoszlása vízminősítés szerint, 2014

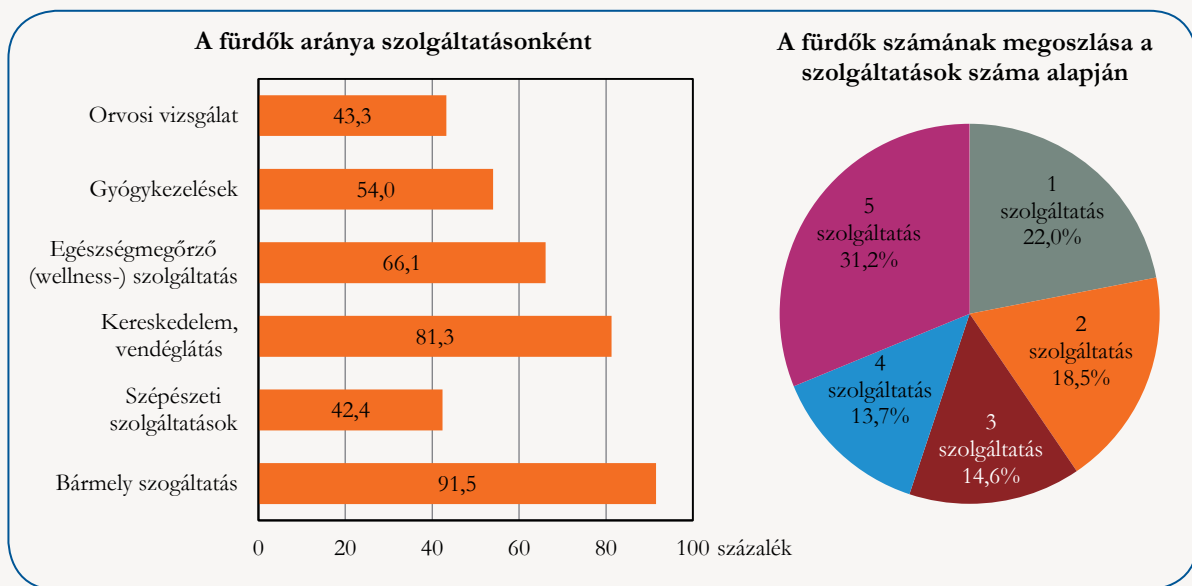

A víz nyújtotta lehetőségeken túl a fürdők túlnyomó része (92%-a) valamilyen további **szolgáltatást** is elérhetővé tett a vendégek részére. A 19. ábrában jelzett tevékenységi formák közül leggyakrabban a kereskedelem, vendéglátás fordult elő a fürdőkben, több mint négyötödükben volt lehetőség az igénybevételére. Az egészségmegőrző (wellness-) szolgáltatás szintén gyakori, az egységek közel kétharmadában megtalálható. Az orvosi vizsgálat és a különböző gyógykezelések jellemzően együttesen érhetők el: amelyik fürdőben előbbi szolgáltatást nyújtják, mindenhol lehetőség van utóbbi igénybevételére is.

A fürdők általában többféle szolgáltatást is nyújtottak látogatóik számára, a forgalom nagyságával összefüggésben pedig az egyidejűleg elérhető száma is nőtt. A legnagyobb forgalmú egységek többségében mind az ötféle lehetőség megtalálható: 2014-ben az ország 30 legtöbb vendéget regisztráló gyógy- és termálfürdője közül 20-ban mindegyik szolgáltatás elérhető volt.

19. ábra

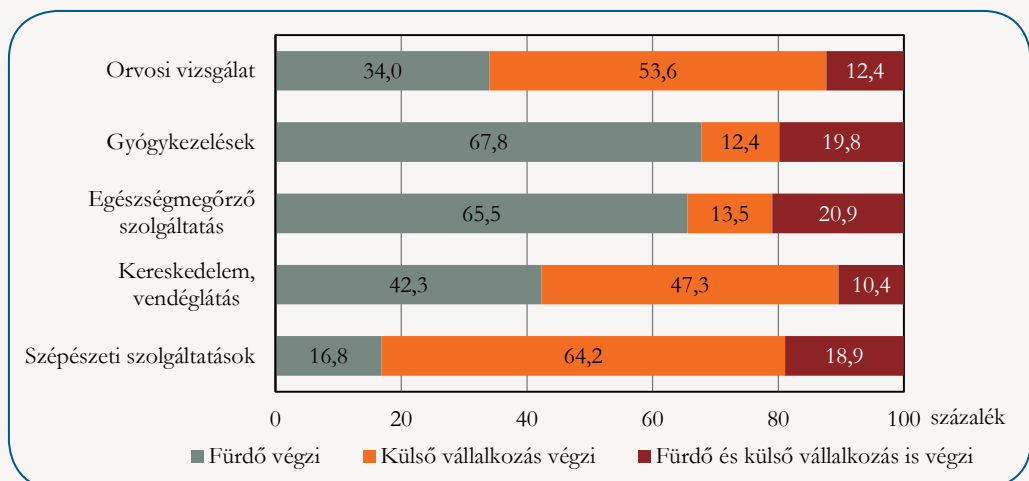
A fürdőszolgáltatásokon kívül nyújtott szolgáltatások gyakorisága, 2014

A szolgáltatások számottevő részét nem maguk a fürdők, hanem valamely külső vállalkozás végezte. Az orvosi vizsgálatok nagyobb hányadát biztosították külső szolgáltatókkal, de a gyógykezeléseket elsősorban saját maguk végezték. Az egészségmegőrző (wellness-) szolgáltatások szintén alapvetően saját tevékenységet képeztek, a fürdők legtöbbszörében elérhető kereskedelem, vendéglátást azonban hasonló arányban biztosították saját szervezeti kereteken belül és külső vállalkozás által. Az egységek a legkisebb részt a szépészeti szolgáltatások nyújtásából vállaltak.

20. ábra

A fürdők által nyújtott szolgáltatások megoszlása a szolgáltatást végzők személye szerint, 2014

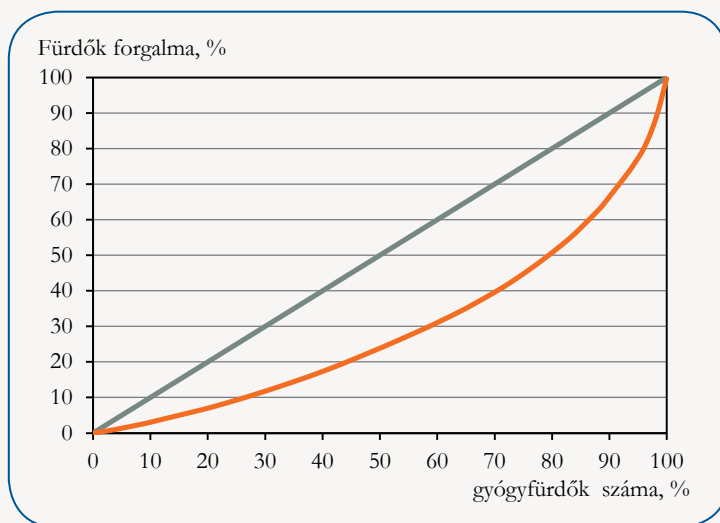

2014-ben az ország minősített gyógy- és termálfürdőinek szolgáltatásait összesen 25,9 millióan vették igénybe. A **forgalom** megoszlása számottevően koncentrált: 3 egység látogatóinak száma felülmúlta az egymillió főt, további 10-ben pedig 450 és 880 ezer közé volt tehető. A fürdők közel kétharmadának látogatottsága nem érte el az évi 100 ezer főt, azonban ezen belül is jelentős a szóródás, öt fürdőt ugyanis kevesebb mint ezren kerestek fel.

A gyógy- és termálfürdők befogadóképessége és forgalma jelentősen koncentrált. A helyzet mérésére alkalmazott Lorenz-görbe jól szemlélteti, hogy a fürdők viszonylag nagy számához kevés vendégforgalom kapcsolódik. A fürdők egyötödében a teljes forgalom mindössze 7,1%-a realizálódott, de 50%-ukat véve is 24%-os az arány. A fürdők kilenctizedénél jelentkezett a látogatottság kétharmada, míg az éves forgalom egyharmadát az egységek tizede realizálta.

21. ábra

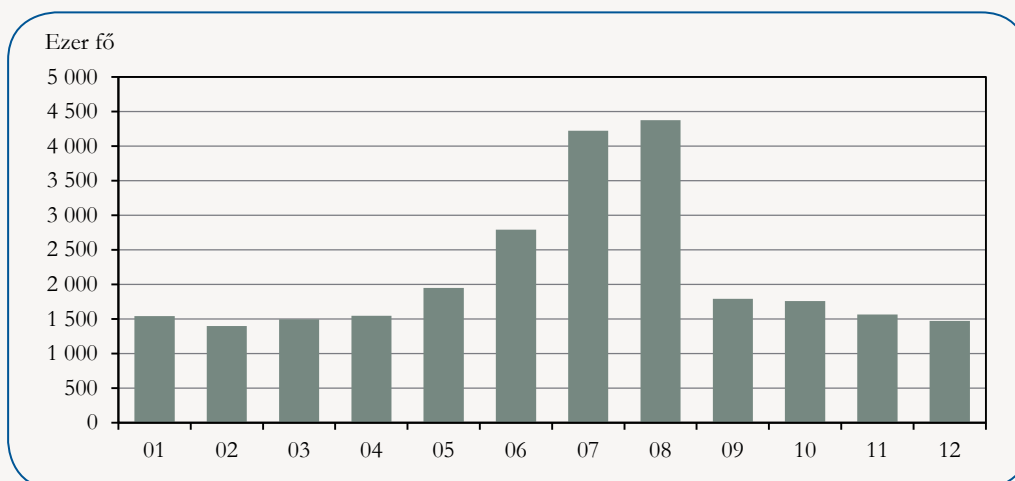
A gyógy- és termálfürdők vendégforgalmának koncentrációja

A gyógy- és termálfürdők forgalma a kínált szolgáltatásoktól és adottságaiktól függően kiegyensúlyozottabb, a nyári hónapok viszont itt is növekedést hoznak. 2014-ben a látogatók száma az előidényt és a főidényt leszámítva 1,4 és 1,8 millió fő között alakult, azonban nyáron a szezonálisan működő egységek hatására, valamint a turizmus minden területén bekövetkező élénkülés következtében a gyógy- és termálfürdők forgalma is megnőtt. A vendégek mintegy harmada (8,6 millió fő) így a főidényt jelentő július–augusztus hónapokban vette igénybe az egységek szolgáltatásait. Az ország 10 legforgalmasabb gyógy- és termálfürdője közül az első 7 vezető helye a főszezonban is megmarad, ők júliusban és augusztusban együttesen a látogatók több mint negyedét fogadták.

22. ábra

A fürdők forgalma havonta, 2014

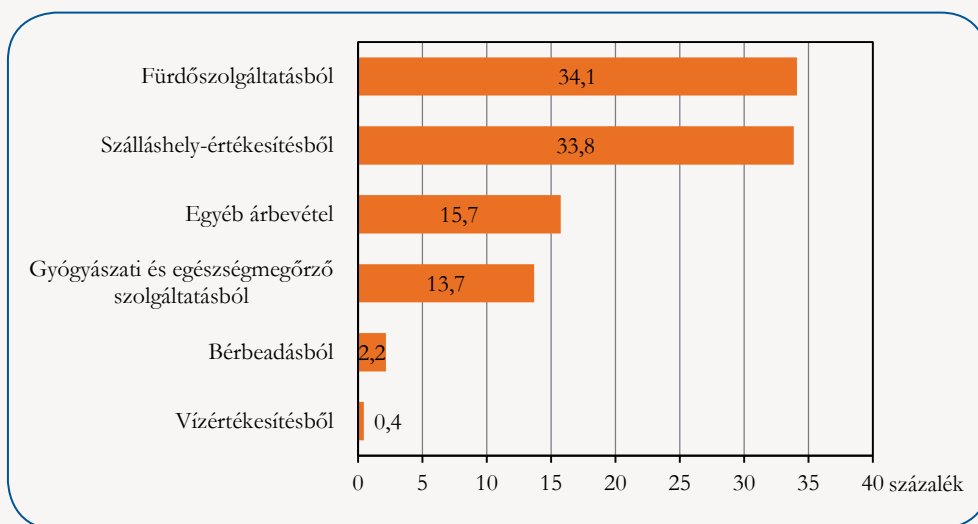

A gyógy- és termálfürdők nem csupán a szabadidő eltöltését szolgálják, természeti erőforrásuk kedvező hatásait gyógyító céllal, kúraszerűen is igénybe vehetik. A vendégek közül így 2,7 millióan (majd minden tizedik személy) az Országos Egészségpénztár támogatásával vették igénybe a szolgáltatásokat, 85 helyen, a fürdők közel négytizedében. Az önkéntes vagy magán-egészségpénztár által támogatott vendégek száma ötezer fő volt, mely 17 fürdőt érintett. Közülük a Hungarospa Gyógyfürdőben, a Hunguest Hotel Béke szállóban, valamint a Paksi Gyógyászati Központ Balneoterápiában gyógyult, regenerálódott a vendégek kétharmada.

A szolgáltatásokból származó összes nettó **árbevétel** 2014-ben megközelítette a 82 milliárd forintot. A bevétel döntő része közel azonos mértékben (34–34%) fürdőszolgáltatásból, valamint szálláshely-értékesítésből származott. Egyéb tevékenységből (pl. kereskedelem, szépségügyi szolgáltatás) az összeg 16, míg gyógyászati és egészségmegőrző szolgáltatásból 14%-át realizálták. A főtevékenységeken kívül jellemzően mindenütt alacsony volt a bérbeadásból, illetve a vízértékesítésből származó nettó árbevétel.

23. ábra

A fürdők nettó értékesítési árbevételének összetétele, 2014

A gyógy- és termálfürdők nettó árbevételének egynegyede a napijegy eladásából származott. Ez az arány a fürdők jelentős részénél elérte az 50%-ot. A főként gyógy- és termálfürdő nyújtotta szolgáltatások mellett strandot is üzemeltető 13 egységben a bevételeknek már több mint kilenctizedét ez adta. A fürdőket látogató vendégek zöme alkalmasszerűen kereste fel az egységeket, az értékesített bérletekből származó bevétel ugyanis a napijegyből eredő összeg mindössze egytizedét érte el. Kivételt képezett a Magyar Honvédség Egészségügyi Központ Hévízi Rehabilitációs Intézete, ahol a nettó árbevétel nyolctizedét bérletértékesítés adta. További 9 fürdőhelyen a bérletek értékesítéséből származó bevétel a teljes összeg több mint háromtizedét tette ki.

2014-ben a fürdők nyolctizede fogadott el **SZÉP-kártyát** mint fizetőeszközt, bár szerepe nem olyan hangsúlyos, mint a szállásadásban. A gyógy- és termálfürdőkben összesen 4,8 milliárd forint értékben fizettek SZÉP-kártyával, ami az árbevétel 5,9%-át jelentette. A kártyát elfogadó fürdők közül 40 esetében ez adta a nettó árbevétel több mint egytizedét. Közülük 5 fürdőben a forgalom meghaladta az 1 milliárd forintot, míg négytizedükben nem érte el a 20 milliós forgalmat sem. Az Igal Fürdő, a berekfürdői Termál Hotel Páva, valamint a szarvasi Liget Wellness és Konferencia Hotel nettó árbevételének több mint egytizedét SZÉP-kártyával egyenlítették ki. Az Országos Egészségbiztosítási Pénztári finanszírozás, valamint a betegek által befizetett kiegészítő térítések összege a SZÉP-kártyával kiegyenlített értékhez hasonló mértékű volt, az árbevétel 5,8–5,9%-át jelentette.

Az önkéntes vagy magán-egészségpénztárak befizetéseiből összesen 45,1 millió forint származott, amit 17 fürdőben vettek igénybe.

4. 3. A gyógy- és termálfürdők szerepe a régiók turizmusában

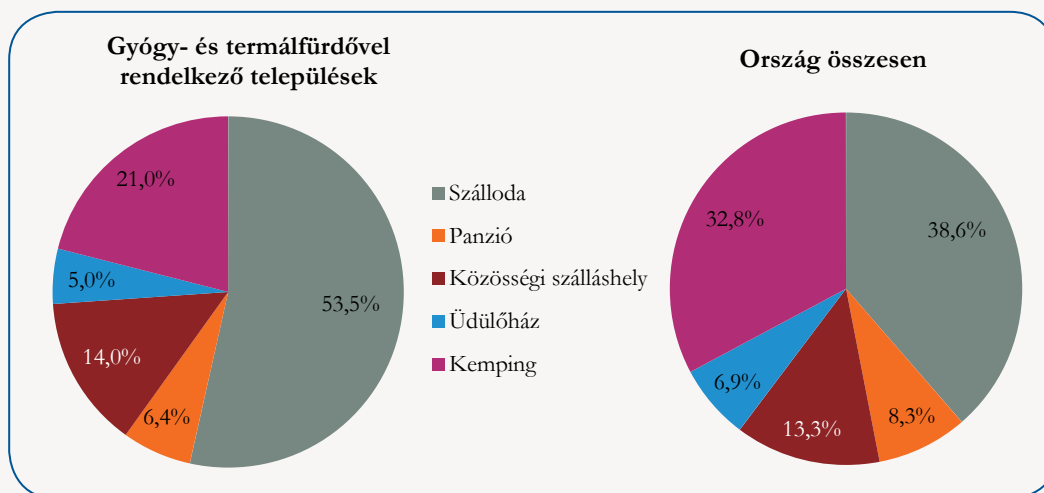
A gyógy- és termálfürdőkhöz nem minden esetben épültek szálláshelyek, azonban a fürdők, valamint azok közelebbi és távolabbi környezetében található szállodák, panziók és más helyek látogatottságát kölcsönösen kedvezően befolyásolja létük. A turizmus fellendítése érdekében az ezredfordulót követő időszakban számos szálláshely-kapacitás bővítését célzó fejlesztés valósult meg, melyek a fürdők nyújtotta lehetőségekre építve kínálják szolgáltatásaikat. A látogatottsági adatok alapján azon fürdőhelyek forgalma a legnagyobb, melyekhez szálláshelykínálat is társul, vagy az adott településen, vagy a fürdő közvetlen közelében.

4. 3. 1. A szálláshelyek kapacitása

A 2014. évi adatok alapján a gyógy- és termálfürdővel rendelkező 155 település közül csupán 11 helyen nem volt **kereskedelmi szálláshely**, amelyekből 8 a Dunától keletre eső, többnyire dél-alföldi területeken található. A többi 144 településen a hosszabb-rövidebb ideig pihenni vágyó vendégeket közel 1700 kereskedelmi szálláshelyen 206 ezer **férőhely** várta, ami az országos kapacitás 56%-át jelentette. A férőhelyek több mint felét (110 ezer) a szállodák biztosították, amit nagyságrendben a kempingek (43 ezer) követtek. Legkevesebb szálláshely a panziókban (13 ezer) és az üdülőházakban (10 ezer) volt. A gyógy- és termálfürdővel rendelkező településeken a szállodák, szerepe jóval magasabb, a kempingeké azonban alacsonyabb az országosnál, míg a többieké közel azonos azzal.

24. ábra

A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek megoszlása, 2014

Természetesen az egyes településeken eltérő a rendelkezésre álló férőhelyek száma, összetétele. A gyógy- és termálfürdő léte, illetve a szálláslehetőségek kínálata között sok esetben nincs összefüggés. A legtöbb férőhely (50 ezer) a fővárosban található, ahol a méltán híres gyógyfürdők mellett az idegenforgalom számos más vonzerő révén is élénk. Hasonló a helyzet a 13 ezer kereskedelmi szállásférőhellyel rendelkező Siófok esetében is. Itt a szállóvendégek többsége szintén nem elsősorban a gyógy- és termálfürdők kínálta szolgáltatások, hanem a Balaton miatt tölti idejét a városban. A „hagyományosan” gyógyfürdőjéről híres településeken (mint Bük, Hévíz, Hajdúszoboszló, Zalakaros) azonban a kereskedelmi szálláshelyek (túlnyomórészt szállodák) nagy többsége már saját gyógy- és/vagy termálmedencével rendelkezik. Ennek következtében a magyarországi gyógyszállók mindegyike a 144 település valamelyikén található. 2014-ben a szállodák 4,5%-a minősült gyógyszállónak, s a szállodai férőhelyek tizede is e kategóriába tartozott.

A kisebb befogadóképességű fürdővel rendelkező településeken, illetve ha a fürdő közvetlenül egy kereskedelmi szálláshelyhez kapcsolódik, viszonylag alacsonyabb a rendelkezésre álló férőhelyek száma.

A kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek összetétele is jelentősen különbözik. Vannak olyan települések, ahol csak egyféle kereskedelmi szálláshelyet tudnak igénybe venni a vendégek. A 2014. évi adatok alapján Tóalmáson, Polgáron és Szulokban egyedül kemping, Jászárokszálláson, Kabán, Legéndeken, Mesteriben, és Penészleken üdülőház, Békésben, Bükkszéken és Hajdúdorogon pedig közösségi szálláshely fogadta a vendégeket. A felsoroltakon túl további hét településen csak szállodában, illetve 11-ben kizárólag panzióban volt mód a pihenésre. Mindössze 21 olyan gyógy- és termálfürdővel rendelkező település van az országban, ahol a kereskedelmi szálláshelyek minden típusa fellelhető.

A kereskedelmi szálláshelyek nyújtotta szolgáltatások mellett a turizmusban e településeken nem elhanyagolható részt képviselnek az **üzleti célú egyéb szálláshelyek**. A 2014. évi adatok alapján a gyógy- és termálfürdővel rendelkező településeken összesen 15 ezer szállásadó, 38 ezer kiadó szobával, 88 ezer férőhellyel várta a pihenni vágyókat. A kereskedelmi szálláshelyekhez hasonlóan e szállástípus kínálata is jelentős területi különbséget mutatott: a legtöbb **férőhely** a fővárosban található, melyet (10 és 9,5 ezer férőhellyel) Siófok és Hajdúszoboszló követ. Emellett további 13 település egyéb szállásférőhely kínálata haladta meg az ezret, melyek közül a legtöbb Balatonfüreden és Zalakaroson található. Ezzel szemben több településen (jellemzően a Dunától keletre eső megyékben), a kereskedelmi szálláshelyek kivételével nincs szálláslehetőség.

5. tábla

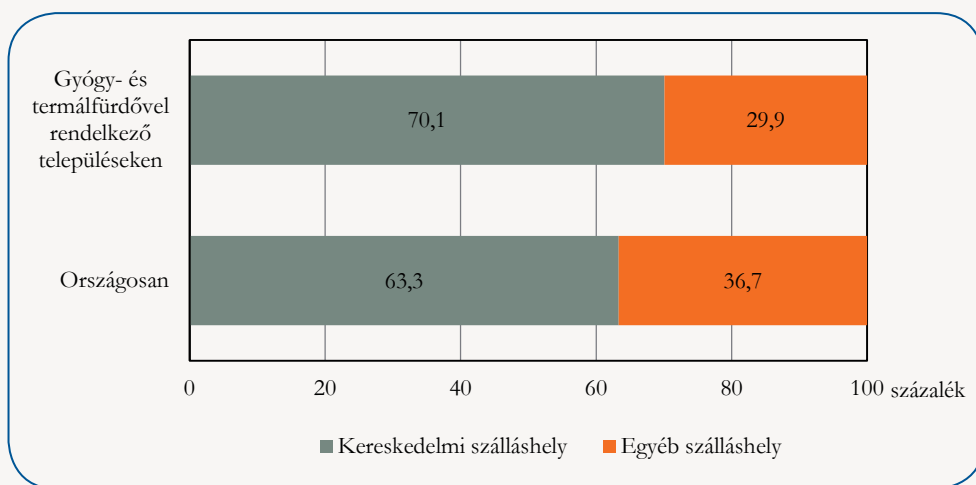
A szállásférőhelyek száma, 2014

Szállástípus	Gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések	Az országos kapacitás százalékában, %
Kereskedelmi szállásférőhely összesen	205 973	55,6
Ebből: szálloda	110 220	77,1
panzió	13 196	42,7
kemping	43 326	35,6
Egyéb szálláshelyek férőhelyei összesen	87 944	41,0
Ebből: falusi szállásadás	1 748	8,3

A kereskedelmi, valamint az üzleti célú egyéb szálláshelyek férőhelyeinek együttes száma a gyógy- és termálfürdővel rendelkező településeken a 2014. évi adatok alapján elérte a 294 ezret, ami az országos kapacitás felét jelentette. Az érintett települések közül mindössze az észak-magyarországi Mezőcsát, valamint a dél-alföldi Algyőn nem üzemelt egyik típusú szállás sem.

25. ábra

A szállásférőhelyek megoszlása, 2014

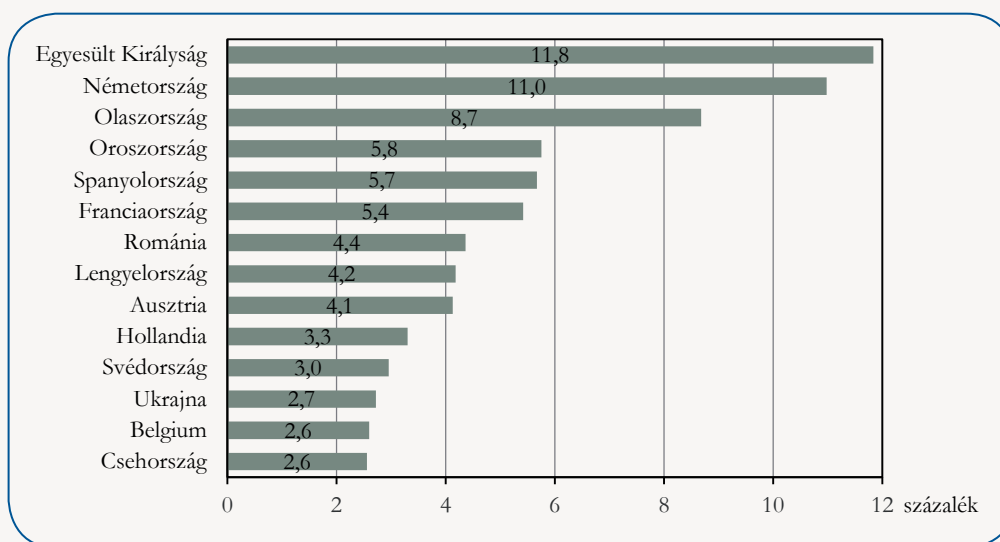
Az érintett településeken rendelkezésre álló férőhelyek összetétele eltér az országostól, ugyanis nagyobb a kereskedelmi szálláshelyek súlya. Településenként azonban jelentősek a különbségek, attól függően, hogy milyen típusú szálláshely(ek) üzemelt(ek) egy-egy városban, községben.

4. 3. 2. A szálláshelyek vendégforgalma

2014-ben a **kereskedelmi szálláshelyeken** megforduló vendégek mintegy nyolctizede, 7,4 millió fő a gyógy- és termálfürdővel rendelkező településeken pihent. A **külföldi vendégeket** tekintve e települések súlya ennél is nagyobb, 90%. A legtöbb vendég a fővárost (3,5 millió), Siófokot (266 ezer) és Hajdúszoboszlót (229 ezer) kereste fel (igaz, előbbi kettő esetében nem elsősorban a fürdők szolgáltatásai jelentették a vonzerőt). Az említett településeken túl a nyugati határ közelében lévő nagyobb gyógyfürdőhelyek (Bük, Hévíz, Sárvár) kereskedelmi szálláshelyein megszálló vendégek együttes száma is meghaladta a félmilliót. A nagyobb forgalmat realizáló települések közül a külföldi vendégek aránya a fővárosban volt a legmagasabb (86%), míg Siófokra a belföldi turizmus jellemző. A gyógy- és termálfürdővel rendelkező településekre (az országoshoz hasonlóan) legtöbbször Európából érkeztek. Összetételük településenként változatos képet mutat, amit a fürdő nyújtotta szolgáltatások, hírnevük, ismertségük mellett a földrajzi távolság, illetve a közúton történő elérhetőség is befolyásol. Ez alól Hévíz kivétel, ugyanis a sármelléki reptér adta lehetőségek kihasználásával a német és az osztrák vendégek számát meghaladta az Oroszországból érkezők száma. Sárváron és Bükön a cseh és az osztrák, Gyulán a román, Hajdúszoboszlón pedig a románok mellett a lengyel vendégek túlsúlya jellemző.

26. ábra

A kereskedelmi szálláshelyek európai vendégei a főbb küldő országok szerint, a gyógy- és termálfürdővel rendelkező településeken, 2014

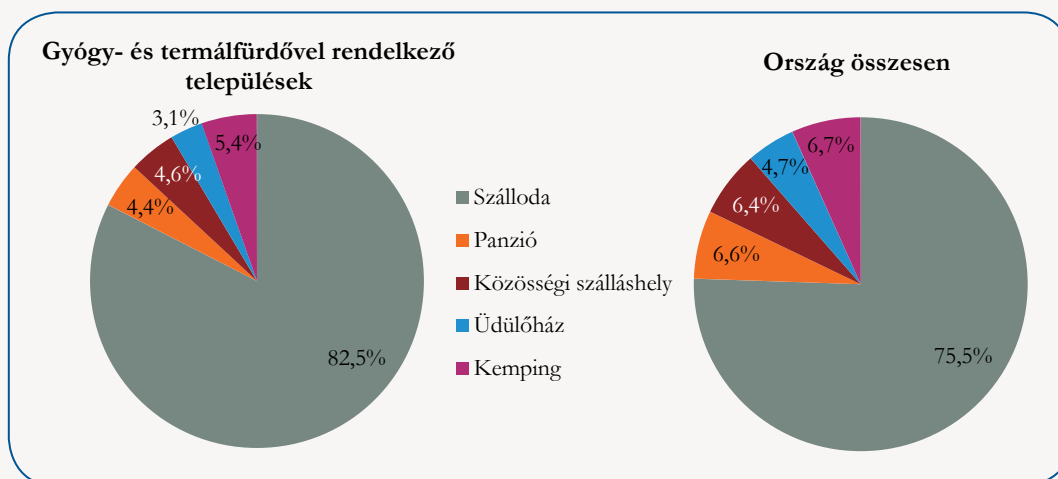
2014-ben a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött **vendégéjszakák** 78%-a (19 millió éjszaka) a gyógy- és termálfürdővel rendelkező településeken realizálódott. Budapest (8 millió) után a legtöbb vendégéjszakát Hévízen (987 ezer), Hajdúszoboszlón (804 ezer), Siófokon (707 ezer), Bükön (680 ezer), Sárváron (452 ezer) és Zalakaroson (429 ezer) töltöttek el a vendégek, míg Buzsákon, Nagykállón, Nagykátán és Tiszavasvárin számuk nem érte el az ötszázat. A vendégek túlnyomó része a magasabb szolgáltatásokat nyújtó szállodákat vette igénybe, így a vendégéjszakákból való részesedésük az érintett településeken meghaladta a nyolctizedet, 7 százalékponttal magasabb az átlagosnál.

A gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések kereskedelmi szálláshelyein a vendégek átlagosan 2,6 éjszakát töltöttek 2014-ben, ami valamivel hosszabb az országosnál. A nagyobb látogatottságú települések közül az **átlagos tartózkodási idő** Hévízen volt a legmagasabb, 5,3 éjszaka, amit 4,1 éjszakával Bük követett.

A gyógy- és termálfürdőhelyek kereskedelmi szálláshelyeinek 2014. évi **férőhely-kihasználtsága** széles határok között mozgott. Harminc településen a kapacitáslekötöttség felülmúlta a kereskedelmi szálláshelyekre jellemző országos átlagot (27,5%), melyek hattizede legalább 500 férőhellyel rendelkezett.

27. ábra

A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak megoszlása, 2014

A kereskedelmi szálláshelyek mellett az üzleti célú **egyéb szálláshelyek** vendégforgalma sem elhanyagolható, hiszen több településen (a gyógy- és/vagy termálfürdővel rendelkezők közül 9-en) csak ezen szállástípus áll a vendégek rendelkezésére. 2014-ben vendégforgalmuk az országos mintegy hattizede, 784 ezer fő volt. A vendégek közel fele a határon túlról érkezett, a fővárosban, Buzsákon és Berettyóújfalun meghaladta a 80%-ot. A szállásokon összesen 2,5 millió éjszakát töltöttek el, egy vendég átlagosan 3,2 éjszakára maradt, ami valamelyest alacsonyabb az országos átlagnál.

6. tábla

A kereskedelmi és egyéb szálláshelyek forgalma, 2014

Megnevezés	Vendégek száma			Vendégéjszakák száma		
	külföldi	belföldi	összesen	külföldi	belföldi	összesen
Gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések						
Kereskedelmi szállásférőhely összesen	4 176 539	3 250 149	7 426 688	11 180 310	7 935 414	19 115 724
Ebből: szálloda	3 744 445	2 513 325	6 257 770	9 683 639	6 092 949	15 776 588
panzió	95 297	284 836	380 133	240 423	597 850	838 273
kemping	162 269	102 674	264 943	753 773	273 850	1 027 623
Egyéb szálláshely összesen	363 471	420 537	784 008	1 285 838	1 194 127	2 479 965
Ebből: falusi szállásadás	1 858	12 096	13 954	6 484	39 264	45 748
Az országos százalékában, %						
Kereskedelmi szállásférőhely összesen	90,4	64,7	77,0	90,5	65,7	78,2
Ebből: szálloda	92,8	72,3	83,3	94,3	74,5	85,5
panzió	63,5	49,4	52,3	63,5	48,3	51,9
kemping	70,7	46,1	58,5	70,5	47,9	62,6
Egyéb szálláshely összesen	77,1	47,2	57,5	73,4	43,8	55,4
Ebből: falusi szállásadás	16,0	10,0	10,5	16,2	11,8	12,2

A gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések kereskedelmi és üzleti céllal üzemeltetett egyéb szálláshelyein 2014-ben összesen 8,2 millió vendég szállt meg, az országos háromnegye. A vendégek által eltöltött éjszakák száma elérte a 21,6 milliót, közel hattizedét a határon túlról érkezők foglalták le. Az átlagos tartózkodási idő (2,6 éjszaka) ugyanannyi volt, mint országosan, ezen belül a külföldiek valamivel tovább maradtak a szálláshelyeken.

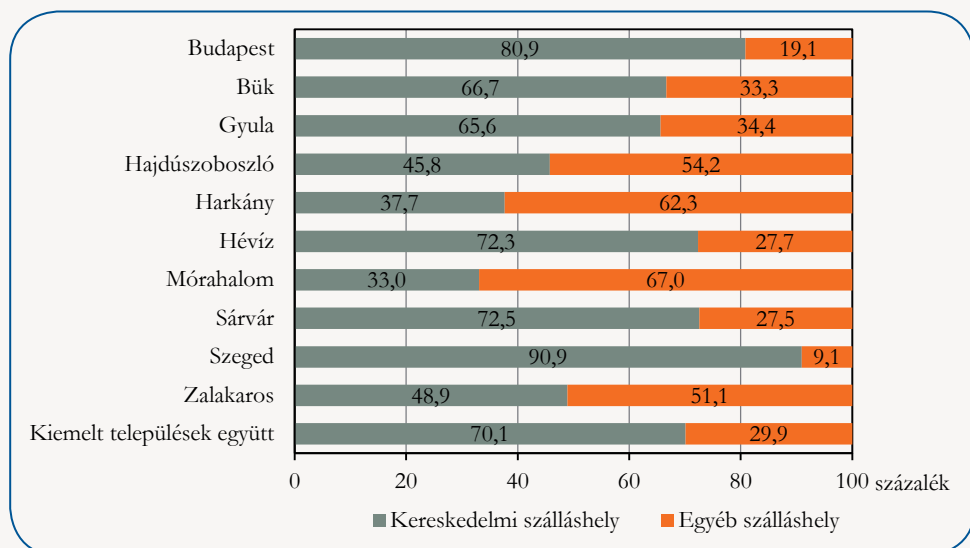
4. 3. 3. Kiemelt fürdőhelyek Magyarországon

Elemzésünk szempontjából kiemeltnek tekintjük az OSAP 1054-es nyilvántartási számú, Jelentés a fürdők forgalmáról című adatgyűjtés szerint a **10 legnagyobb vendégszámot regisztráló települést**. Ennek alapján első helyre (3,6 millió fő) a főváros került, amit Hévíz (2,0 millió), Hajdúszoboszló (1,7 millió), Bük (1,0 millió) követ. E 4 település mellett Sárvár, Zalakaros, Harkány, Szeged, Gyula és Mórahalom tartozott Magyarország 10 leglátogatottabb gyógy- és termálfürdővel rendelkező települése közé. Ezeken a településeken a termálvíz mellett mindenhol gyógyvíz is található.

A 2014. évi adatok alapján a felsorolt településeken összesen 92 ezer kereskedelmi és 39 ezer üzleti céllal üzemeltetett egyéb **szállásférőhelyen** várták a pihenni vágyókat, ami az országos férőhelyek 25, illetve 18%-át jelentette (a gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések kapacitásának pedig 45–45%-át tette ki). A kereskedelmi és egyéb szállásférőhelyek aránya a vizsgált tíz településen átlagosan 70–30%-os volt. A kereskedelmi szállásférőhelyek több mint négytizedét a szállodák biztosították. A hotelek súlya a főváros (83%) után Hévízen (78%) a legmagasabb, Szegeden pedig a legalacsonyabb (26%). (Szegeden a férőhelyek héttizedét a kempingek és a közösségi szálláshelyek adták.) A gyógyvizekhez kapcsolódóan az ország 32 gyógyszállójából 25 a kiemelt tíz településen működik, s a férőhelyek 86%-a is itt található. (E települések közül csupán Gyulán és Mórahalmon nem volt gyógyszálló.)

28. ábra

A kiemelt települések szállásférőhelyeinek megoszlása, 2014

A legforgalmasabbnak minősülő települések kereskedelmi és egyéb szálláshelyein 2014-ben az országosan regisztrált **vendégszám** több mint hattizede, 5,1 millió vendég fordult meg. Arányuk a gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések között 63% volt. A kereskedelmi szálláshelyeken pihenők több mint kilenczede a magasabb szintű kényelmet és nívósabb szolgáltatást nyújtó szállodákat kereste fel. A szállodai vendégek részaránya Hévízen volt a legmagasabb (96%), Gyulán a legalacsonyabb (77%).

A gyógy- és termálfürdővel rendelkező települések iránt az átlagosnál nagyobb a külföldi érdeklődés. A kereskedelmi szálláshelyek vendégeinek közel háromnegyede (3,5 millió fő) a határon túlról érkezett, s közülük a főváros után legtöbben (közel azonos számban) Hévízen, Sárváron és Bükön pihentek, s mindhárom településen részarányuk meghaladta az 50%-ot. A külföldiek döntő része valamely európai országból kereste fel a híres fürdőhelyeket, arányuk Budapest kivételével elérte, illetve sok esetben meghaladta a 90%-ot. A küldő országok között (a fővárost figyelmen kívül hagyva, mivel ott nem feltétlenül a gyógyvizek kínálta lehetőségeket kihasználó úti cél a jellemző) elsősorban a környező országok vendégei szerepelnek. Az ország nyugati tájain főként a német, az osztrák és a cseh, keleten pedig a román és a

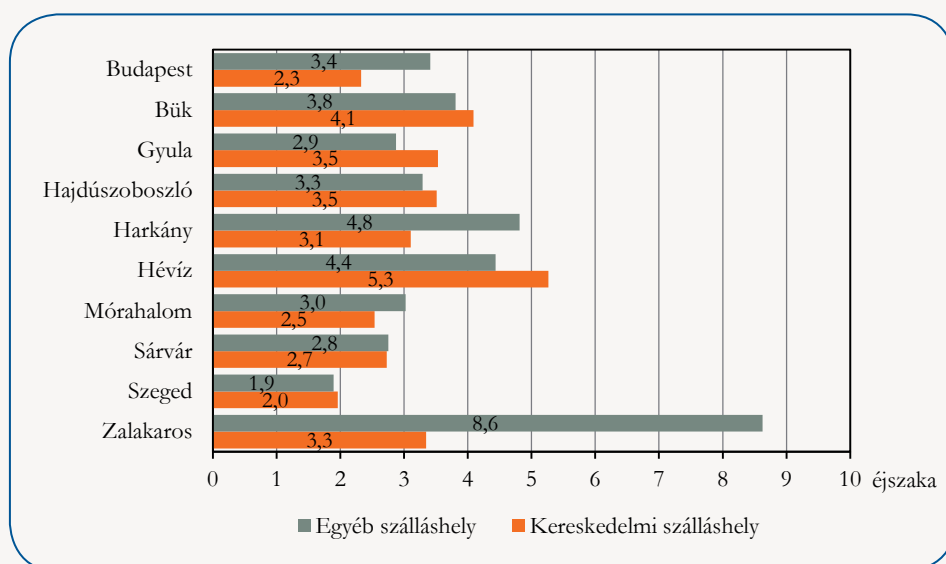
lengyel vendégek súlya a meghatározó. Hévízen a már említett sármelléki reptér kínálta lehetőség miatt 2014-ben az orosz vendégek aránya volt a legmagasabb, 27%.

A vendégek a kereskedelmi szálláshelyeken 12,4 millió, az egyéb szálláshelyeken pedig 1,5 millió éjszakát töltöttek el. Mind a kereskedelmi, mind az egyéb szálláshelyeken összességében a külföldiek aránya a meghatározó, a belföldiek hányada egyik szállástípuson sem érte el a háromtizedet. Ez azonban nem általános: a kereskedelmi szálláshelyeket tekintve Budapesten, Hévízen, Sárváron és Bükön a határon túli vendégek részaránya a magasabb, a többi településen a belföldi vendégek és **vendégejszakák** túlsúlya jellemző.

A vizsgált települések kereskedelmi szálláshelyeinek 2014. évi **férőhely-kihasználtsága** széles sávban szóródott. A legalacsonyabbal (17%) 8257 férőhellyel Szeged, a legmagasabbal (57%) a mindössze 306 férőhelyes Mórahalmon rendelkezett. A legnagyobb vendégforgalmat realizáló Budapesten, Hévízen, Sárváron és Bükön a kihasználtság 35 és 46% között alakult, ami a szállodák körében ennél magasabb volt.

29. ábra

Átlagos tartózkodási idő, 2014

A kereskedelmi szálláshelyeken a vendégek átlagosan 2,6, az egyéb szálláshelyeken 3,4 éjszakát töltöttek el, melyen belül a külföldi és a hazai turisták között nem volt számottevő eltérés. A kereskedelmi szálláshelyeken a leghosszabb **tartózkodási időt** (5,3 éjszaka) Hévízen, az egyéb szálláshelyek körében pedig Zalakaroson (8,6 éjszaka) regisztráltak. Mindkét szállástípus esetében a legrövidebb tartózkodási idő (2,0, illetve 1,9 éjszaka) Szegedet jellemezte.

Megjegyzések

A százalék- és a viszonyszámokat kerekítés nélküli számokból számítjuk.

Az adatok és a megoszlási viszonyszámok kerekítése egyedileg történik, ezért a részadatok összegei eltér(het)nek az összesen adatoktól.

A turisztikai régiók adatainak időbeli összehasonlítása a 28/1998. (V. 13.) IKIM rendelet szerinti aktuális területi besorolás alapján történt.

További információk, adatok (linkek):

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

[Az ábrákban használt rövidítések](#)

Kiadványaink letölthetőek:

www.ksh.hu

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

info@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6789